

NORRINGEN 2015

KAMRATFÖRENINGEN NORRA SKÅNINGAR

Medlemsblad 3-4

REDAKTION:

Jörgen Lund (red), Claes-Göran Andersson, Roland Appelqvist,
Bertil Larsson, Bertil Magnusson, Christer Nyhlén.

ISBN 978-91-977910-2-1

GL-Tryck i Kristianstad AB 2015

Kamratföreningens ordförande

När denna inledning skrivs är det en vacker höstdag, i och för sig något grå men 10 grader varmt. Kanske litet av naturens ursäkt för de mindre goda sommarmånaderna, då de flesta av oss önskar sol och värme, kanske t o m ett bad i Åhus.

I oktober i fjol fanns objudna gäster i Stockholms skärgård och Sveriges gränser har varit föremål för stort intresse av vår stora granne i öster.

Detta har inneburit, att ett nytt försvarsbeslut med ökade resurser sett dagens ljus, vilket är ett trenderbrott efter åtta år av neddragningar. Ingen av de dåvarande försvarsministrarna lyckades visa sitt fögderis behov av resurser. Dock skall sägas, att Mikael Oderberg hade kurage att avgå från sitt ämbete, när Anders Borgs knivar skar alltför snett.

Jag kan konstatera att överste Bo Pellnäs mångåriga avslut på sina artiklar ”För övrigt anser jag att Gotland måste försvaras” har nått försvarsminister Peter Hultqvist öra, då ett krigsförband tillförs Gotland för att bemanna de stridsvagnar, som står på ön.

Dock måste vi vara medvetna om, att av de 10,5 miljarder som tillförs över fyra år försvinner stora delar i högre personalkostnader och hyror. ÖB redovisade att fyra miljarder per år krävdes för att uppfylla 2009 års försvarsbeslut. Detta

beslut ger ungefär hälften. En fundering jag kan tillåta mig är, om inte fler debattörer av Bo Pellnäs kaliber behövs?

Nu till en mer jordnära nivå.

Kamratföreningens viktigaste resurs är våra medlemmar. Det är vi som har ansvar för att regementets traditioner fortlever och vårdas. Där har vi alla Norringar en viktig roll, så att vår gemenskap och samhörighetskänsla är levande.

Vi har välbesökta årsmöten, höst- och julmöten. Dock finns en tendens att besökstalet minskar. Nästa år kommer vi därför att genomföra höstmötet på eftermiddagen istället för kvällstid för att slippa kvällsmörkret.

Glädjande är att vid årsmötet, som i regel genomförs en lördag eftermiddag i april, kommer även långväga medlemmar. För att underlätta möjligheterna till samåkning kommer här några långväga besökande medlemmar.

Birgit och Sven Almén Kalmar - kommer troget på alla aktiviteter under året - Bengt A Andersson Helsingborg, Lars Erik Johansson Påarp, Margaretha och Lars Sallroth Ängelholm, Inga och Arne Bengtsson Oxie, Bo Hellström Markaryd, Gilbert Mossberg Borås och Lenart Renbjer Spånga.

Jag glädjer mig naturligtvis över alla medlemmars besök och hoppas på en

ökning av närboende medlemmar i Kristianstad, Åhus, Tollarp, Degeberga, Linderöd, Arkelstorp m fl orter. Alla är hjärtligt välkomna och visa på Norringarnas samhörighet, som jag skrev tidigare.

Den 21 maj genomfördes en första gemensam träff med kamratföreningarna från P7, P2 och P6 i Kristianstad under mottot "Vad blev det av det....med omvandlingen av Kristianstads garnison?" Träffen blev mycket välbesökt och det var många "Minns du.... Kommer du ihåg.... och Svarta hål....?" Kommande år, preliminärt den 19 maj, kommer ny träff att genomföras i Ystad och Revingehed. Mer om detta på annan plats.

Ett av föreningens ändamål är att aktivt arbeta för vård av regementets traditioner och traditionsföremål. Ett sådant arbete har genomförts i höst, då kompaniskyltarna på Högskolans byggnader har ersatts med nya samt kompletterats med informationsskyltar om respektive kompani.

Högskolans rektor, Håkan Pihl, har framfört Högskolans tack för detta och ser med glädje de nya skyltarna. Detta är också ett sätt att befästa det synnerligen goda samarbete som Kamratföreningen har med Högskolan.

Jag vill framföra mitt tack till idégivaren Claes-Göran Andersson och Dick Nilsson med olika medarbetare, som svarat för det handgripliga arbetet att få skyltarna på plats. Mer om detta på annan plats.

Avslutningsvis vill jag framföra ett VARMT TACK för många generösa bidrag till Tidningsfonden, som möjliggör att årsskriften kan utkomma. Är Du osäker på om Du sänt in Ditt bidrag - skicka ett till! TACK!

Samma VARMA TACK till alla Er som bidrager med vinster till våra lotterier och därmed till vår verksamhet.

En viktigt arbete för vår verksamhet gör våra damer som dukar, smyckar våra bord och ser till att vi får förtäring vid våra möten. VARMT TACK.

Det är min förhoppning att Du käre läsare genom denna årsbok känner att Norringeandan - samhörighetskänslan - gemenskapen lever och att Norra Skånska Regimentets traditioner väl vårdas.

Ordförande emeritus avslutar:

"Så länge Kamratföreningen kan göra sin stämma hörd, lever vårt gamla regemente!"

Väl mött år 2016! Välkomna!

*Nils-Arne Bidsell
Ordförande*

IN MEMORIAM

Följande medlemmar har avlidit:

Lars Andreasson	Malmö
Åke Lerenius	Skanör
Bengt Bjärngård	USA
Jan Nilsson	Kristianstad
Millan Hyllander	Vinslöv
Göran Svensson	Bromölla
Bertil Elvefors	Arild
Börje Palmblad	Kristianstad
Henry Malmgren	Kristianstad
Gunni Andersson	Kristianstad
Hans-Aron Falkman	Kristianstad
Evert Grahn	Kristianstad
Bo Huldt	Bromma
Sven-Erik Pettersson	Ängelholm
Hans Hansson	Eslöv
Bertil Hierner	Bjuv
Hans Truedsson	Råå
Anna Sjöholm	Råå
Harry Thomasson	Markaryd
Elsa Eriksson	Munka Ljungby
Kjell Hyllander	Vinslöv
Folke Norberg	Helsingborg
Kurt Kolmfors	Åstorp
Bengt Lundquist	Kristianstad
Jörgen Kockum	Rydsgård

*Frid över det ljusa minnet
av kamraterna*

Norrigeåret som gått...

Ett av Kamratföreningens viktiga uppdrag är att bevara och utveckla traditioner. Man kan kanske kalla det fantasilöst eller omodernt att som vi genomföra det ena verksamhetsåret efter det andra med i stort sett samma program, men för en förening som vår känns det kanske tryggt.

Vad har vi genomfört i år? Jo.....

3 December Julvesper

Kyrkoherde Göran Mellander kunde ännu en gång hälsa välkomna till julvesper med Hemvärnets Musikkår, Kristianstad. Arrangör är FOS (Frivilligorganisationernas Samarbetsorganisation) en organisation med rötterna i det gamla Fo-regementet.

Musiken med sitt tydliga julbudskap skapade god stämning och dirigenten Robin Wahl och hans musiker var väl värda den varma slutapplåden.

Kyrkkaffe serverades som vanligt på Soldathemmet.

16 December Julmöte

Julmötet, med sitt omvitnat "lagoma" julbord, lockade som vanligt många Norringar till Soldathemmet och Britt-Marie Larsson med köksbrigaden gjorde ingen besviken. Sedvanliga godsaker intogs under allmänt glam. Men när Luciatåget nalkades var det knäpptyst.

Allvarsamma och koncentrerade små scouter framförde sitt program, lika gulligt som vanligt.

Belöningen – gottepåsen – mottogs med stor iver!

Många hade bidragit till ett innehållsrikt vinstbord till lotteriet som skingrades som avslutning av mötet.

17 Dec Packning

Jörgen Lund hade med hjälp av sin "redaktion" fått årsboken levererad i tid och boken kunde komma medlemmarna tillhanda före jul.

Bertil Larsson hade som vanligt förberett utskicket så väl att det gick snabbt att "slicka" de drygt 600 kuverten.

11 April Årsmöte

Kvartermästare Jan Appelqvist presenterar menyn ordföranden myser åt det goda medan sekreteraren tycks vara vegetarian

Sekreterare och ordförande

Dagens föredragshållare Jerker Westdahl

Ordföranden Nils-Arne Bidsell kunde hälsa ett drygt 50-tal medlemmar, varav ett flertal långväga, välkomna till årsmötet. Snabbt och elegant betades agendan av och styrelsen fick förnyat förtroende.

Efter kaffet med Inger Larssons fenomenala chokladbiskvier berättade Jer-

God anslutning

Uppmärksamma Norringar.

ker Westdahl insiktsfullt om Försvarets veteranverksamhet.

Ett innehållsrikt boklotteri skingrades innan deltagarna kunde lämna Soldathemmet i, som det heter i visan, ”vår solens glans”!

21 Maj ”Vad blev det av....”

30 medlemmar från Södra skåningarnas och Skånska dragonernas kamratföreningar hade hörsammat kallelsen till gemensamt möte under temat ”Vad blev det av garnisonen när regimentena försvann från Kristianstad”. Se vidare sidan 15

6 Juni Nationaldagen

Trogen traditionen ställde Kamratföreningen upp med sin fana. Firandet i

Kassaförvaltaren Bertil Larsson

Tivoliparken har inte funnit sin form så föreningen överväger fortsatt deltagande med nuvarande koncept.

22 Augusti Regementets Dag på Revingehed.

Trots det var lördag och trots att det inte finns några värnpliktiga samlade arrangemanget på Revingehed en väldigt stor besöksskara.

Kamratföreningen var naturligtvis på plats med representanter och fana, K-G Karlsson biträdd av Lars Björck skötte uppgiften med den äran.

12 September Döbelnsdagen

Även i år firades dagen i förskott, den 12 istället för den 13 av "kalenderskäl".

Till ceremonin vid minnesplatsen var Högskolans nye rektor Håkan Pihl, fd ordföranden Roland Appelqvist och veteranerna Ingemar Lundquist och Lars Wemming särskilt inbjudna.

Ordföranden erinrade om von Döbelns utlandstjänst i sitt tal, som avslutades ett minnesord över gamla kamrater och nerläggning av blommor vid minnesstenen.

2 Oktober Chefsbyte

Så var det åter dags att byta chef för Södra skåningarna. Överste Michael Nilsson avlöstes av överste Stefan Smedman. Överste Smedman, pansarofficer från Skaraborg och med ett förflutet vid Högkvarteret tog över befälet under överinseende av general Anders Silver.

Kamratföreningen representanter, Britt-Marie Larsson och vice ordföranden, tackade den avgående chefen för

det stora intresset han visat för att stödja Kamratföreningen arbete. Den tillträdande chefen fick Regementets historieverk med en påminnelse sin uppgift att medverka till att tillvarata Norringarnas traditioner. Se vidare sidan 17.

15 Oktober Höstmöte

Lars Björck, Sven Almén, PGL Olsson, Ingrid Olsson

Naturen som antagit årstidens färger och till ackompanjemang av Elementorpsalléns fallande kastanjer samlades ett femtiotal Norringar för höstmöte. Me-

Ingvar Svensson och Bertil Håkansson

nyn, föga överraskande, presenterades av kvartermästaren med ett citat från en av von Döbelns stridskamrater, general

Sandells. Citatets poäng var att ”mat är viktigare än krig och skall intagas i lugn och ro”!

Kvartermästare Appelqvist och köksbrigaden gör sitt bästa för att följa ”rådet”!

KVM har genomgång med Britt-Marie Larsson och Ewa Nilsson

Patrik Ekstrand (bilden ovan) från P 7 orienterade om förändringar i Försvaret i stort och verksamheten på Revinge-

Lotterichefen tackar för kaffet!

hed. Man kan lugnt säga att det händer väldigt mycket just nu.

Många medlemmar bidrar till såväl bar som lotteri, som därför är välfyllda.

Dagen högvinst, en rejäl anka, gick till vår före ordförande Roland Appelqvist, som firade sin födelsedag på mötet.

Så ett år har gått och ett nytt väntar, vi vänder blad enligt kungligt föredöme.

C-G Andersson

Peter Ranvert och Lars-Henning Strand

Ann-Marith Andersson och Gunilla Färm?

Traditionsenligt ärtsoppa på höstmötet. Fr vän: Christer Nyhlén, Håkan Klagsmark, Margaretha Wernulf, Håkan Wernulf, Ulla von Rosen, Bertil Larsson med flera

Göte Persson – trogen deltagare vid våra möten

Ingrid Kleberg, Bertil Kleberg i samspråk med Roland Appelqvist

Tommy Stjernqvist, Lennart Persson och Lars Paulstrup

Samtliga foton: Olle Bengtsson

Högtidstal vid gravplatsen

Ordf tal på Döbelnsdagen. Kyrkogården 2015-09-12

Kära Vänner, Norringar!

Vi, Kamratföreningen Norra Skåningar med Gäster, är traditionsenligt samlade här vid Norra Skånska Regimentets gravplats för att högtidlighålla regimentets högtidsdag den 13 september till minne av regimentets förste chef, general Georg Carl von Döbeln och slaget vid Jutas den 13 september 1808 under finska kriget mellan Sverige och Ryssland.

Jag har tidigare försökt ge en bild Georg Carl von Döbeln från hans uppväxt på Stora Torpa gård i Västergötland, där han föddes den 29 april 1758, - från hans studier till präst, som avbröts, - från hans utbildning till sjöofficer i Karlskrona med examen 1775 och från hans juridiska studier, som avslutades med att han satt ting i två år. Sin första officerstjänst erhöll Döbeln vid "Sprengportens värfvade regemente" i Skåne 1778.

I Döbelns tycke var detta liv trångt och ankdammässigt och han fick två års tjänstledighet för att åka utomland och Frankrike och Paris var målet och han anlände dit 1780, 22 år gammal, med målet att skapa en bas för sitt liv och för sin karriär i Sverige. Jag avser idag att berätta om dessa första år i Frankrike. Lönen, de allmänna förhållanden och möjligheten att avancera var bättre här än i Sverige. Det fanns flera värfvade regementen bl a ett svenskt Royal Suédois i Paris. Det första året blev en prövning, då Döbeln

saknade kontaktnät, som kunde introducera honom i de rätta kretsarna. Efter mer än ett år erhöll Döbeln fullmakt vid ett tyskt regemente, som skulle avsegla från Brest. Destination okänd.

I december 1781 seglade 19 franska krigsfartyg ut och anfalls omgående av en engelsk styrka. Fartyget, som Döbeln befann sig på skadades svårt, men man lyckades ta sig åter till Brest. Efter sex veckor, februari 1782, lättade man ankar igen och beskedet kom att målet var Indien. Frankrike hade förlorat alla sina kolonier i Indien till England vid freden i Versailles 1763 och sökte revansch med hjälp av indiska furstar som inte stödde det engelska styret. Efter nästan ½ års seglast nåddes ön Mauritius i Indiska oceanen, idag ett semester paradiset. Färden dit hade kantats av sjösjuka, sjukdomar, feber, dålig mat och dödligheten var hög. Den 17 mars 1783 efter 15 månaders seglast steg Döbeln iland på Indiens jord.

Hans förväntningar var dämpade efter den långa resan med alla missöden. Ändå var han inte uppgiven utan mera nyfiken. Fransmännen valde en försiktig strategi i sin kamp mot engelsmännen. Engelsmännen hade under året sänt förstärkningar till Indien och var beredda att gå till anfall från Madras som ligger på Indiens östra sida och den 13 juni gick engelsmännen till attack vid fästningen Guadelour. Döbeln beskriver si-

tuationen att ”under själva striden gick allting från illa till värre!” Villervallan ökade och allt ordnat kommando upphörde. Döbeln såg hur regementschefen La Marcks träffades och sjönk samman och sände några av sina män att föra regementschefen i säkerhet samtidigt som han själv träffades av en kula i foten. Sammanfattningsvis kan sägas att fransmännen förlorade denna strid och blev instängda i fästningen. Trots sin blesstyr deltog Döbeln ofta i nattliga spaningar. Efter några veckor kom en underrättelse att fred slutits i Europa sex månader tidigare, vilket kan förklara engelsmännens passivitet efter den första striden. Under striden hade mer än 1500 europeer dödats eller sårats. De indiska förlusterna räknades aldrig. Döbeln skriver att ”det är en fasa att se krigets förskräckliga elände med fredliga ögon och ett fredligt hjärta.” Freden var dock förmanlig för de franska officerarna. Döbeln fick en extra månadslön för att ha utmärkt sig i striden liksom löfte om en kaptensfullmakt, som han erhöll senare.

Döbeln kom att stå sin regementschef La Marck nära och fann i honom en fadersgestalt och vän, som gav stadga åt Döbelns liv under många år framöver. La Marck utsåg Döbeln till sin adjutant under hemresan från Indien med uppgift att upprätta den officiella berättelsen över fälttåget och rita kartor över krigsskådeplatsen. Härvid kom de kunskaper som Döbeln förvärvat under sitt första år i Paris väl till pass. Resan åter till Frankrike tog sex månader och tiden använde Döbeln utöver skrivandet av den officiella rapporten till att skriva dagbok

samt att skriva militära uppsatser. Under tiden i Frankrike stannade Döbeln hos La Marck och hans regemente.

I augusti 1784 fyra år efter sin avresa stod Döbeln åter på svensk jord, men framgång i utlandet är inte alltid plus i hemlandet. Vem behövde Döbelns tjänster och vem frågade efter honom? Döbeln försökte på olika sätt få befordran men ingenting hjälpte. Han återvände därför till Frankrike året därpå, där han hade en kaptensfullmakt och en kunglig pension om 300 livres om året. Följande år 1786 begärde Döbeln avsked från Sprengportens regemente, men erhöll istället förlängd tjänstledighet och kvarstod på så sätt i den svenska armén.

I fyra år tjänstgjorde Döbeln vid garnisonen i Strasbourg. Här fanns ett antal regementen bl a La Marcks tyska regemente. Döbeln studerade sitt yrke, skrev bl a ”En adjutants dagbok” där han redogjorde för de egenskaper en adjutant behövde: Ingens ovän, ha förtroende till få, vänlig, rättvis, grannlaga, sannfärdig, arbetsam, exakt osv. Listan på denna övermänniska blev lång och tillämpades alla kriterierna skulle det sannolikt inte finnas några adjutanter. La Marck tog gärna emot svenskar vid sitt regemente och efter expeditionen till Indien var Döbeln en av de ryktbaraste svenskarna. Många vände sig till honom för att han skulle hjälpa deras söner. Döbeln avvisade i regel dylika propåer. Döbeln tjänade en armé där disciplinen var viktigare än moralen. Det hårda och många gånger brutala lägerlivet skrämde många ynglingar från att fortsätta. Bordsskick, utveckling och bildning

fanns det ingenting av. För Döbeln var åren i Strasbourg lugna och bekymmersfria. Han levde, som det sägs, ”övermåttan roligt och väl”. Sagnade han någon gång de indiska danserskorna kunde de ersättas av franska teaterns förföriska damer. Döbeln upplevde inte omvälvningarna i Frankrike på ort och ställe. Han återvände till Sverige på hösten 1788, men de idéer som föregick revolutionen 1789 hade ändå satt djupa spår hos honom. Döbeln gjorde även många bekantskaper. Han berättar att han vid ett tillfälle mötte ”en kortvuxen, beskedlig och hygglig karl” som presenterades som Bonaparte. Det var den blivande kejsaren. Detta var inledningen till Dö-

belns militära karriär långt före de delar som beskrivs i Johan Ludvig Runebergs verk ”Fänrik Ståls sägner.”

Låt oss minnas och hedra vårt regemente, Norra Skånska regementet, dess förste chef generalen Georg Carl von Döbeln och alla efterföljande chefer och medarbetare, som under årens lopp arbetat och verkat under Regementets valspråk ÄRA, SKYLDIGHET och VILJA.

Låt oss nedlägga en blomma till minnet av vårt regemente, Norra Skånska Regementet, till minnet av våra kamrater och hedra dem med en tyst minnestund. ....TACK.

Södra skåningar och Skånska dragoner hälsar på i Kristianstad

I fint vårväder med Elmetorpsalléns kastanjer i blom kunde vi i Kamratföreningen hälsa kollegor från Södra skåningarna och Skånska dragonerna välkomna till Soldathemmet för att vi skulle kunna redogöra för ”vad blev det sen” dvs vad som hänt efter nedläggningen 1994.

Kaffe med fralla är alltid en bra början

Ordförande Nils-Arne Bidsell hälsade välkomna, kaffe med fralla serverades och Claes-Göran Andersson berättade i stora drag vad som hänt på och runt regementsområdet sedan gravölet 1994.

Efter förflyttning till Högskolan kunde informationen fortsätta på plats och vi kunde poängtera det goda samarbetet vi har med Högskolan.

Södra skåningarnas ordförande Lars Remfors med värden Tommy Paulsson t h

Deltagarna samlade framför Soldathemmet

Andäktigt lyssnande gäster

Så följde ”kolonnkörning” till Rinkaby med ett första stopp vid skyltutställningen om Baltutlämningen innan skjutfältspersonalen informerade om nuvarande verksamhet på fältet.

Traditionsbevararen Christer Nyhlén lyssnar skeptiskt på Skånska dragonernas ordförande Mac Persson

Två ärrade Norringar Lars-Henning Strand och Tommy Stjernqvist ”Det var bättre förr”

Efter rundvandring där de nya moderna lokalerna visades ställdes kosan till Norra Åsum och Artillerimuséet. Soldatlunch, ärtor med tillbehör intogs, varefter museets guider tog över och med stor entusiasm visade samlingarna.

Norringarnas egen barpianist Dick Nilsson underhöll under lunchen. ”För Norringarna...”

En av museets eldsjälar Per-Åke Karlsson visar ett av sina skötebarn

Dagen avslutades med kaffe och diskussion och en inbjudan från Södra skåningarna att besöka dom 2016.

*Text: C-G Andersson
Bilder Olle Bengtsson*

Chefsbyte på Revingehed

*Avgående chefen P 7 överste
Michael Nilsson överlämnar Rege-
mentets fana till nye chefen överste
Stefan Smedman.*

*En ny och glad regementschef
Stefan Smedman*

Foton Stig Ahlgren

Militärhistorisk rapsodi

Fästnings- och garnisonsstaden Kristianstad under 400 år

av Anders Bojs

Tiden kring Kristianstads grundande 1614 är intressant på flera sätt. Det var då Sverige gick fatt och förbi Danmark som Nordens ledande stat. 1613 hade Danmark i freden i Knäred visat sin överlägsenhet och ålagt Sverige att betala Älvsborgs lösen för att få igen den enda porten mot Västerhavet med den då ofantliga summan en miljon riksdaler. Konjunkturen var fortfarande god för dansk jordbruksexport men höll på att svänga. Sverige gynnades med goda priser på kopparn från Falun plus utländsk efterfrågan på svenskt järn och svenska vapen (kanoner). Att Sverige skulle kunna betala en miljon riksdaler inom stipulerad tid (sex år) trodde knappast danskarna men tack vare extraskatter, goda kopparpriser och, inte minst, utländska lån kunde Sverige betala.

De utländska förbindelserna sköttes i stor utsträckning av ”den svenska industrins fader”, den förste Louis De Geer (1587-1652) i vår historia. Han ordnade lån till Sverige och vapenleveranser till den svenska armén. Verksamheten ordnades från Amsterdam men Sverige blev hans andra ”fosterland”, där han adlades och bl a ryckte upp järnhanteringen genom invandring av vallonsmeder. Han grundade och utvecklade järnbruk och vapenfaktorier (hantverksmässig

tillverkning av vapen i stor skala) från Uppland till Östergötland med namn som Gimo, Lövsta och Österbybruk i Uppland, Åkers styckebruk och Nyköpingsverken i Sörmland, Finspång och Norrköping i Östergötland.

Även på det militära området visade svenskarna framfötterna. Danmark hade främst varit hänvisat till att avlöna dyra utländska legoknektar, medan Sverige i större utsträckning kunnat lita på inhemsk och billigare rekrytering. Och i Gustav II Adolf (1594-1632, kung 1611) hade Sverige fått en stor militär begåvning. Efter läroår i Baltikum mot framför allt Polen var han redo att 1630 ingripa i trettioåriga kriget.

Här blev slaget vid Breitenfeld 1631 en vändpunkt. Den s k spanska skolans tunga, kvadratiska formationer och stela rörelseschema kunde inte mäta sig med svenskarnas tunna, lättroliga grupperingar på linje. Ett system som medgav snabba omgrupperingar allt efter lägets krav. Det offensiva i denna taktik förutom växelverkan mellan eld och rörelse, förstärktes av rytteriets nya stridsmetod, som gick ut på att med blanka vapen galoppera på linje knä mot knä efter en gemensam pistolsalva på nära håll, den kanske största revolutionen i europeisk ryttartaktik sedan antiken

(NE). Den ersatte den s k karakollen, där ryttarna satt till häst i kolonn och i tur och ordning red fram och avlossade sina pistoler och sedan återtog sin plats i kolonnen. Den nya taktiken hade mera "jävlar anamma" över sig och Gustav Adolf hade fått inspiration av det polska kavalleriets våldsamma attacker.

Gustav Adolfs framgångar på slagfältet står i kontrast mot Christian IV:s misslyckanden. Denne store protestantiske kung, som han själv såg det, ville gärna spela en framgångsrik roll i trettiåriga kriget, men efter ett grundligt nederlag mot den katolska ligans fältherre Tilly vid Lutter am Barenberge 1626 var den rollen slutspelad. Christian ihågkoms i historien för att ha grundat tio-talet städer och som byggherre, kanske också för sitt överdådiga leverne. Någon framgångsrik militär var han inte.

Men året 1614 lade Christian IV grunden till fästningsstaden Christianstad i nordöstra Skåne, staden som fick den första regelrätta renässansplanen i Norden med rätvinkliga kvarter och raka gator, som skulle möjliggöra snabba truppflyttningar till utsatta delar av fästningsvallarna. Den skulle inte bara vara fästning och vakta nordöstra Skåne. Den ersatte de gamla städerna Vä, som efter fyra svenska plundringar/bränningar, senast 1612, blivit av med sina stadsprivilegier till förmån för nyanlagda Christianstad och samma sak för Åhus 1617 och Sölvesborg 1654. Den nya staden fick också fortsätta sina föregångares borgerliga näringar. Kristianstad blev (via hamnen i Åhus) en viktig utskeppningsort för främst beck, alun

och pottaska. Men det är klart att militärens roll inte var att förakta. Vi brukar tala om svensk bruksmentalitet, då ortens befolkning i stor utsträckning var hänvisad till bruket som arbetsgivare. I Kristianstad var det liknande förhållanden, men där hette bruket Kronan.

Nu till några militärhistoriska reflektioner. En stads/stats säkerhetspolitiska läge kan sägas bero på hotbilden från andra städer/stater. Eller i varje fall känslan av hot. Så har det också varit i Kristianstad både under de första 44 åren, då staden var dansk, och under återstående 357 år, då staden varit svensk. Nyss har vi sett hur Sverige övertog Danmarks roll som stormakten i Norden. Det var något Christian IV inte kunde acceptera. Han uppträdde provocerande mot både svenskar och sjöfarande holländare, särskilt genom skärpningar av Öresundstullen. Det föranledde ett svenskt preventivkrig 1643, där Louis De Geer förmedlade hjälp av en holländsk eskader, som tillsammans med svenska flottan slog danskarna utanför Lollands kust i oktober 1644. Dessförinnan, 1 juli 1644,

Den äldre Louis De Geer har fått smeknamnet "den svenska industrins fader". Tack vare hans finansiella kontakter på kontinenten blev det möjligt att betala den enorma summan i Älvsborgs lösen.

hade flottorna drabbat samman utanför Fehmarn, varvid Christian IV förlorade sitt ena öga (hör danska kungssången Kong Christian stod vid höjen Mast) i ett oavgjort sjöslag, som ändå förhindrade en planerad svensk landstigning i Danmark.

Kriget innebar också att Lennart Torstensson kom från söder, där hans armé deltagit i krigshändelserna i Mähren i nuvarande Tjeckien. Han kom i ilmarscher och ockuperade Jylland, medan fältmarskalken Gustaf Horn förde krig i Skåne, det s k Horns krig. Det berörde dock inte den nyanlagda fästningsstaden Kristianstad, vilket var tur så illa åtgångna som dess fästningsverk redan hunnit bli beroende på dåliga grundförhållanden. Kriget resulterade i freden i Brömsebro 1645 med betydande landförluster för Danmark-Norge: Jämtland, Härjedalen, Gotland och Ösel samt Halland på 30 år.

Överhuvudtaget har Sverige haft framgång, när man kommit ”bakvägen” söder ifrån till Jylland: Lennart Torstensson 1643, Karl X Gustaf 1657, kronprins Karl Johan 1813!

Trots freden i Knäred 1613 och miljonen i Älvsborgs lösen, som bl a kunde användas till byggnadsföretag i Kristianstad, hade Kalmarkriget 1611-1613 lämnat många sår också i Danmark. Systemet med värvade knektar belastade statskassan och en milis om 4000 man sattes upp fördelad på två regementen: Jylländske regiment för Jylland och Fyn och Skaanske regiment för Själland och landskapen öster om Öresund. Soldaterna skulle sättas upp av de självägan-

de bönderna och kronobönderna, snart också av adelns bönder, enligt ett system som påminde om Karl XI:s indelningsverk. Det Skaanske regiment stod under den danska tiden för garnisonen i Kristianstad. Dess själländska kompani var ursprunget till det Sjaellaenske Livregiment, vänregemente till Norra Skåningarna men liksom detta förband i dag nedlagt. Artilleriet, som naturligtvis var viktigt i en fästning, bemannades alltid av värvat folk.

1657 föreföll svenskarna fullt upptagna av att kriga i Polen och då passade danskarna på att försöka få revansch för freden i Brömsebro. Detta misslyckades då Karl X Gustav lämnade den polska krigsskådeplatsen och överrumplade danskarna och via tåget över Bält tvingade fram freden i Roskilde 1658, där Danmark förlorade allt land öster om Öresund. 1675 var Sverige upptaget av krig nere i Tyskland och danskarna såg ett nytt tillfälle att på nytt få revansch gentemot Sverige, det s k Skånska kriget. En augustinatt 1676 tog man Kristianstad i ett överrumplande anfall, som följdes av tre timmars fri plundring som belöning åt soldaterna. Ockupationen varade i två år och innebar stora lidanden för såväl ockupanter som civila stadsbor.

Någon månad i början av 1710 var danskarna tillbaka sedan svenskarna visat sin svaghet i nederlaget mot ryssarna i slaget vid Poltava 1709, men efter Magnus Stenbocks seger över danskarna vid Helsingborg 1710 har Kristianstad inte haft några främmande herrar. Ett revanschkrig mot ryssarna 1741-1743 slu-

tade dock olyckligt och föranledde en svensk upprustning för att kunna möta ett tvåfrontskrig, dels mot ryssarna med anläggandet av fästningen Sveaborg utanför Helsingfors, dels mot danskarna genom en förstärkning av försvaret i Skåne med Landskrona som framskjuten befästning och Kristianstad som place d'armes (förrådsfästning).

Stram militärstad

Styckjunkarsonen Gustaf Hellström har i romanen "Snörmakare Lekholm får en idé" beskrivit sin barndomsstad: "Ty det var ingen vanlig stad, i vilken hans och hans fäders vagga ståt... På kunglig befallning, som ett värn mot svenskarnas infall och härjningar i den rika danska provinsen Skåne, hade den byggts på en sank ö, omfluten av en flod, som varje vår dränkte de kringliggande maderna i vatten och kom hela nejden att se ut som en sjö. Det var ingen vacker stad och vacker hade den heller aldrig varit. En stram och militärisk rektangel med fyra snörräta gator på längden, två bredare och två smala, lika många och lika snörräta tvärgator på reglementerade avstånd korsande långgatorna, allt omgivet av en hög fästningsvall med reduter, bastioner, kanaler, kasematter och namnchifferkrönta portar. Två närliggande, uråldriga städer hade fråntagits sina privilegier som köp- och stapelstäder, för att förse den med borgare... En fästning hade staden varit och en militärstad förblev den, även sedan det mesta av fästningsvallarna raserats och lämnat plats för breda och skuggrika bulevarder." Slut på citatet och så ser cen-

trum ut än i dag, fast staden inte längre är någon militärstad. Den ur försvarssynpunkt så viktiga vattengördeln runt staden har delvis blivit det ur biologisk synpunkt intressanta Vattenriket!

Uppryckningen av fästningen på 1700-talet innebar också en lättnad för borgarna, som känt trycket av inkvarteringsbördan. Soldater, officerare och hästar fick de ta hand om. Men 1767 stod Norra kasern färdig och 1793 gällde samma sak för Södra kasern. Där inrymdes inte bara soldater, artillerister och ditkommenderade infanterister, utan också deras eventuella familjer.

Och så skaffade sig Helge å 1775 ett nytt utlopp vid Gropahålet i Yngsjö med hjälp av "översvämningströtta" bönder som grävt ett avvattande dike och en kraftig vårfloed och vattenståndet i ån sjönk med drygt 60 cm med ödesdigra följder för fästningen. Försoffningen fortsatte och ett uppvaknande kom först genom nederlaget i finska kriget 1808-1809. Sedan blev den franske marskalcken Bernadotte svensk tronföljare, så småningom (1818) kung under namnet Karl XIV Johan. Då blev det mera fart med segrarna i Napoleonkriget 1813 vid Grossbeeren, Dennewitz och Leipzig för evigt inbroderade i Wendes artilleriregementes hedersstandar. Då avvärjdes först ett franskt anfall mot Berlin och sedan, vid Leipzig, blev Napoleon besegrad för denna gång – han återkom och blev definitivt slagen vid Waterloo 1815.

Cardell och Döbeln

Tidigare oroterat område (som alltså inte tagits i anspråk av indelningsverket)

blev enligt riksdagsbeslut 1811 indelat. I norra Skåne blev det utrymme för ett nytt infanteriregemente, I 24 eller Norra skånska infanteriregementet med hjälten från Finska kriget Georg Carl von Döbeln som förste chef och med Döbelns valspråk ”Ära, Skyldighet, Vilja” som sitt. Wendes artilleriregemente, som uppstått ur det 1794 uppdelade nationella Artilleriregementet, fick också en kraftfull chef, Carl von Cardell, som börjat sin karriär i Preussen men till följd av sitt äktenskap med en judisk bankirdotter såg sin karriär där hotad.

Cardells svärfars pengar finansierade också uppsättningen av det första ridande artilleribatteriet. Detta artilleri, med all personal ridande, var mycket lättroligt och möjliggjorde segrarna i Napoleonskriget 1813. Segrar som lade grunden för Sveriges erövring av Norge från Napoleons allierade Danmark. En annan wendist, för övrigt rival till Cardell, var Carl Gottfried von Helwig, skicklig organisatör och konstruktör av en lättare kanontyp än vad Cardell åstadkommit. Hans hustru Amalia var född i Weimar, där Goethe intresserade sig för den konstnärligt begåvade flickan. I Sverige blev hon en viktig förbindelselänk mellan tysk kultur och den svenska romantikens företrädare, framför allt Atterbom och Geijer. För övrigt översatte hon Tegnér's ”Fritiofs saga” till tyska.

Så blev det fred och Sverige fick definitivt överge sina stormaktsdrömmar. Det insåg åtminstone kronprins Karl Johan. Centralförsvarsidén hette den nya strategin. I ett krigsfall skulle den indelta armén dra sig tillbaka till Vätternom-

rådet, där ett försvar skulle organiseras med fästningar, som för övrigt aldrig blev verklighet, vid Askersund och Jönköping, dvs vid sjöns båda ändar, och en centralfästning, Karlsborg, vid Göta kanals utlopp ur Vättern. Karlsborg skulle också fungera som en ”reservhuvudstad” med plats för riksbankens guldreserv och riksregalierna, kungahuset och statsledningen – i dess kyrka skulle riksdagen kunna sammanträda. Här skulle alltså försvaret ske och Kristianstad fick en liknande roll i Skåne. Karlsborgs centralfästning blev aldrig färdig – i likhet med Kristianstad kom den på efterkälken genom de offensiva belägringskanonernas utveckling och var nästan alltid omodern.

1847 lades fästningen Kristianstad ner. Det var en lättnad för borgerskapet, som lidit av det stränga fästningsreglementet. Inpassering i fästningen var till exempel inte tillåten nattetid och bebyggelse utanför vallarna förbjuden. Men trots denna lättnad blev det ingen riktig fart på Kristianstad, som hamnade utanför det statliga järnvägsnätet och också drabbades av andra olyckor. 1857 kom en koleraepidemi och minst 595 av styvt 5000 invånare dog. Orsaken var att när fästningsvallarna raserades vräktes rasmassorna i vallgravarna, vars vatten blev stillastående med härlig bakteriemiljö som följd.

Värnpliktsarmén

Under senare delen av 1800-talet var det hårda försvarsstrider i riksdagen, där särskilt det ekonomiskt sinnade lantmannapartiet satte försvarssatsningar i

motsats till lindringar för bondeklassen i form av lättnader å jorden liggande indelningsverk och grundskatter (skatter beräknade efter gårdarnas avkastning).

Även bland militären var åsikterna delade. Norringarnas chef 1867-1871 Rudolf Abelin, som ibland var tjänstledig för att vara lantförsvarsminister - en för försvarsgrenarna gemensam minister fick vi först 1920 - var en stridbar företrädare för indelningsverket. Hans son med samma namn anlade för övrigt Norrvikens trädgårdar i Båstad. Abelins främsta motståndare var vår första innehavare av statsministerämbetet Louis De Geer, sons sons sons son till den tidigare nämnde Louis De Geer på 1600-talet, han som kallats "den svenska industrins fader". Den senare Louis De Geer tjänstgjorde vid Skånska hovrätten i Kristianstad på 1840-talet och var gift med en flicka Wachtmeister från Vanås. Han hade sommarnöje i en ännu existerande schweizervilla i Truedstorp vid Hanaskog och en av hans söner, som också hette Louis De Geer, var statsminister 1920 - en för Sverige unik släkterelation. En annan son hette Gerard och var berömd geolog. Hans upptäckt av kaolinet på Ivö lade grunden till Iföverken i Bromölla.

Först mot århundradets slut, delvis på grund av motsättningar gentemot unionsbrodern Norge, kom försvarssatsningarna i gång på allvar. 1901 avlöstes indelningsverket och dess föga användbara "svans" beväringen med mycket kort utbildning av en värnpliktsarmé. Artilleriet och övriga specialtrupper, så småningom även kavalleriet, var re-

Vår förste statsminister Louis De Geer, 1818-1896, sons sons sons son till den tidigare nämnde Louis De Geer, var en ivrig värnpliktsvän.

dan "kasernerade" men nu fick också infanteristerna flytta in från hedarna på landsbygden till nybyggda kaserner i städerna. Det dröjde till 1923 innan Norra Skåningarna kommit i ordning i de nybyggda kasernerna på Näsby, men för Kristianstad var denna inflyttning viktig. Ett nytt regemente förutom Wendes artilleriregemente innebar ökad köpkraft för handeln och många nya skattekronor!

Under andra världskriget motoriserades Wendes och Norringarna blev cykelinfanterister, för att 1963 bli pansarsoldater. Men säg den fröjd som varar. 1994 drogs Norra skånska regementet och dess brigad in och wendisterna fick

flytta till Hässleholm, där de bara överlevde fram till millennieskiftet. De militärer som blev kvar var pensionärer eller pendlare.

Signalerna från omvärlden och dess militära hot har åtminstone under senare år undgått våra beslutsfattare. Tidigare har vi tagit intryck av vad som hänt omkring oss även om vi tack och lov haft fred sedan 1814. Men krigen, t ex fransk-tyska kriget 1870-1871, boerkriget 1899-1902, de båda världskrigen och inte minst "kalla kriget", har påverkat oss och bl a bidragit till vår vapenutveckling. Från flintlås- och slaglåsgevär till vårt första bakladdade gevär med enhetspatron, Remingtongeväret m/1867, över Mausergeväret m/1896 till dagens automatvapen. Alla med räfflade pipor och eldrör som får projektilen att rotera och bli mera träffsäker.

Helge Jung från Södra Skåningarna var chef på I 6 en kort tid 1936. Han ledde det militära motståndet mot 1925 års nedrustningsbeslut och blev vår andre ÖB 1944.

Norringen Harald Hjalmarsson organiserade gendarmeriet i Persien och blev general där. 1918 blev han också general i inbördeskrigets Finland. Kom hem och blev överstelöjtnant på Vaxholms grenadjärregemente. Sköt sig i besvikelsen över utebliven befordran. Far till högerledaren Jarl Hjalmarsson.

Och staden Kristianstad har åtminstone för skåningen varit synonym med det militära. Innan våra regementen lades ned och försvann in i historieböckernas dunkel vimlade här av uniformsklädda ynglingar men även av äldre gentlemän med guld på axelklaffarna. Vår andre ÖB Helge Jung, som ledde försvarets uppryckning efter 1925 års nedrustning och om vilken det florerar många mer eller mindre sanningsenliga anekdoter, var ett kort tag 1936 regementschef för Norringarna, Sven-Olof Olson som var milochef här innan han tog över Flygvapnet liksom Carl August Ehrensvärd som på samma sätt förberedde sig för att

bli arméchef, Harald Hjalmarsson, Norringen som var far till den gamle högerledaren Jarl Hjalmarsson och som blev general i både Persien och Finland, innan han kom hem och blev överstelöjtnant vid Waxholms grenadjärregemente och i besvikelsen sköt sig, marinchefen Stig H:son Ericson vars far också var amiral och vars anfader grosshandlaren och riksdagsmannen i Borgarståndet Anders Fredrik Ericson verkade i Kristianstad och inte minst musikdirektören Ille Gustafsson, vars namn ännu är heligt inte bara i Norringarnas kamratförening utan också i Kristianstads musikvärld. Vi ska heller inte glömma Sverker Göranson, Norringen som i skrivande stund har ett par månader kvar som ÖB och har fått politikerna att reagera på klar-språk!

Ja, vi ska vara glada över vår militärhistoria som tog definitivt slut 2001, när Södra underhållsregementet troppade sin fana. På den punkten kan inte många städer slå oss!

Litteraturtips: Kommunens jubileumsbok Renässansstaden i Vattenriket – Kristianstad 400 år (2013). Både A 3 och P 6 har fått aktuella historieverk: Kunglig Wendes artilleriregementes historia 1794-1994 (1993) och Norra skånska regementets historia I-II (1994) med tillägget Pansarepoken (2011). Kamratföreningen Norra Skåningar har också gett ut Från Vikingahår till Pansarbrigad (2005), rikt illustrerad av Alf Lannerbäck. Wendistföreningen och Kamratföreningen Norra Skåningar ger ut årliga publikationer, Wendisten resp Norringen, med mycket historia.

Wendes Militärhistoriska Förening och dess ordförande överste Leif Mårtensson har också skapat ett nationellt museum, Artillerimuseum, i Norra Åsum. Ett museum där också Norringarnas historia behandlas.

Soldatsonen Vilhelm Moberg gjorde bokdebut med "I vapenrock och linnebyxor". En samling beväringshistorier som med författarens porträtt inklistrat såldes till kamraterna på I 11 i Växjö. Så kunde beväringarna också se ut på I 24 i Kristianstad!

Att få återse sin FN-bataljon efter 20 år var stort. Mycket stort!

Göran Arlefalk (artikelförfattaren) vid nedresan till Bosnien i mars 1995

Helgen efter midsommar 2015 återsamlades Ba 04 på Revingehed. Idén till denna återträff hade vuxit fram bland flera veteraner. Men det var en enskild soldat, Anders Halldén, som förverkligade den. Anders la ner hundratals och åter hundratals timmar av rent ideellt arbete på vår återträff, som blev en succé. För sina insatser har Anders, uppbackad av massor av veterander, nominerats till priset som "Årets Veteran 2016". Jag hoppas av hela mitt hjärta att Ander

får priset i den slutliga omröstningen. Stor tacksamhet för fina personliga insatser vill jag även rikta till P 7 nuvarande stabschef, dåvarande pansarskytteplutonchefen vid Ba 04, Per Nilsson.

Återträffen samlade nästan hälften av den dåvarande bataljonens veteraner. Vi har redan tagit beslut om att genomföra en förnyad återträff 2020, och jag är hundra procentigt säker på att vi då kommer samla än fler veteraner.

Incheckning till återträffen där i princip hela den här gruppen träffades igen efter 20 år

Delar av en pluton samtalar om det man känner mest angeläget nu när nästan alla är samlade

Vi har genom Anders Halldéns försorg återrapporterat våra erfarenheter till Veteranförbundet med flera, och det finns många viktiga saker vi framfört i denna återkoppling. Några viktiga är:

- Att återträffar är bra redskap för att sondera läget och kunna lokalisera och initiera stöd för de som behöver särskilt stöd.

- Att återträffar, med blick i backspegeln, är bra redskap för att var och en ska förstå sitt uppdrag och dess resultat och kunna skriva sin egen epilog med de flesta utrops-tecknen utträtade.

- Att alla missioner opartiskt ska utvärderas, både militärt och civilt.

- Att fakta ska tas fram kring särskilda händelser som av utsatta fortfarande behöver bearbetas.

- Att ansvar och former för genomförande av veteranstöd slutligt måste lösas. Även om mycket skett de senaste åren, är det en bra bit kvar till målgång.

För att belysa lite av bakgrunden till detta, väljer jag i denna artikel, att återge det

inledningsanförande som jag höll vid återträffens start. Det belyser ganska väl, att det kan ta ganska lång tid för var och en att göra sitt personliga avslut och att behovet av stöd från organisationer och veteraner emellan är oerhört viktiga inslag.

Så här inledde jag, nedtecknat som jag minns att jag sa till mina stödanteckningar;

Det är stort och fantastiskt att idag se så många av er veteraner samlade till denna återträff. Dock är det inte alla som kan vara med oss denna helg. En del har lämnat jordelivet och vår kamratkrets alldeles för tidigt. Jag vill därför att vi inleder med att hedra dessa kamrater och minnas deras kamratskap genom en tyst minut. Den tysta minuten kommer följas av musikstycket "Vid dagens slut". (Anm: Namnen lästes upp och hedersbevisningen genomfördes stående. "Vid Dagens Slut" spelades.)

Vi har med denna träff flera syften. Vi ska försöka ringa in de kamrater som fortsatt behöver någon form av stöd och säkerställa att stödet levereras. Vi ska även återkoppla till

det som varit och på så sätt kanske kunna ge bidrag till att vissa frågetecken rätas ut och att fler till slut "kan knyta ihop säcken".

Oavsett vad andra säger eller tycker, så har ni alla fyra saker som ni kan vara oerhört stolta över, och som ingen någonsin kan ta ifrån er.

För det första ställde ni upp. När man såg TV-bilderna från Bosnien sades högt; "För Guds skull, någon måste göra något". Någon var ni. Ni ställde upp!

För det andra bidrog ni till en trygghet bland civilbefolkningen. Ni fanns över hela ytan 24 timmar om dygnet med ögon, öron och hjälpande händer. Hade området varit tomt på FN-förband, hade risken varit stor för återupprepade massakers och ett okontrollerat krig med händelser likt Stupni Do.

För det tredje var ni en förutsättning för att alla 51 hjälporganisationer i området skulle kunna verka.

Det fjärde var era insatser i samband med att Srebrenica tömdes och tusentals gamla, kvinnor och barn slussades till Tuzla Air Base. Ni svarade för struktur och omhändertagande som ingen annan var kapabel att göra.

Än en gång; ingen kan någonsin ta ifrån er detta. Bär det med stolthet!

Jag vill nu få göra några personliga reflektioner. När en mission likt UNPROFOR är avslutad, så saknar jag en opartisk utvärdering, eller kalla det revision, så att resultat och värde av insatsen kommer till ytan. Jag menar inte utvärdering av enskilda förband, utan en samlad bild över hela missionen.

Jag ska ge ett exempel varför det behövs. När NATO formellt avslutade sitt stridsuppdrag i Afghanistan så beskrevs resultatet väldigt olika, beroende på vem man frågade.

Den amerikanske generalen John Campbell uttalade när fanan halades;

– Vi har lyft det Afghanistan ska folket ur

mörker och förtvivlan och givet dem hopp inför framtiden. Vi har gjort Afghanistan starkare och våra länder säkrare.

Graeme Smith, analytiker på organisationen International, Crisis Group, beskrev läget så här;

– Konflikten eskalerar, allt fler människor dör och ISAF lämnar i en tid av oerhörd instabilitet. Det är svårt att säga vad som väntar landet i framtiden, men det kommer inte bli positivt. Det är mer en fråga om det kommer bli dåligt eller mycket dåligt.

Det är inte OK att ge dem som gjort allt för en insats så totalt spretande värderingar. Vi är faktiskt värda att få en opartisk och rättvisande utvärdering. Det jag skulle vilja ha utvärderat utgörs främst av hur de militära strategierna utformats och genomförts. Ta som exempel det strategiska begreppet "Tuzla Safe Area". Var det relevant? Vi hade ett område att ta hand om, lika stort som Skåne. Vi var 0,1 soldat per kvadratkilometer. Kan man säkerställa "säkra områden" med denna soldattäthet, eller borde strategin formulerats annorlunda?

Det borde också utvärderats hur resultatet blev av all humanitär verksamhet, likaså hur den rent militära och civila verksamheten koordinerades.

Det finns mer som borde beläggas med fakta och redovisas öppet, allt för att vi till slut ska kunna förstå sammanhangen och vårt eget bidrag. Ett par exempel;

Srebrenica blev ett nationellt trauma för Holland. En regering avgick bland annat. Holland tillsatte efter kriget en kommission för att utreda vad som skett. Jag arbetade i Österrike när jag blev ombedd av kommissionen att vittna om det jag visste. Genom detta och efter att ha läst kommissionens rapport, föll många pusselbitar på plats för mig. När serberna omringade Srebrenica, var den holländske bataljonschefen Thom

Bataljonen fick ta hand om de tragiska resterna efter ett folkmord.

Karremanns i Srebrenica med del av bataljonen. Jag träffade själv aldrig Karremanns, bara hans ställföreträdare. Vi vet ju att Dutchbat begärde flygunderstöd när serberna med mångfaldig överlägsenhet och mycket stridsvagnar gick in i Srebrenica. Vi vet också att Karremanns först blev nekad flygunderstöd, med fick det senare, både för sent och för lite.

Vi vet det olyckliga i att Karremanns bad Mladic om ursäkt för att begärt flygunderstöd. Vi vet det olyckliga i att Karremanns skålade med Mladic. Vi vet också det olyckliga i att Karremanns mottog en gåva från Mladic när holländarna fick lämna Srebrenica.

Men, jag vet inte vilka särskilda orders Dutchbat fick, om de ens fick några. Jag tror att situationen hade varit enklare för Dutchbat, om de från början fått ett tydligt uppdrag som innebar att de i sin underlägsenhet skulle utgöra en ”snubbeltråd” gentemot serberna. När den första serben gick

över snubbeltråden skulle eld öppnas, och samtidigt förberett flyg kraftfullt sättas in till understöd. I en sådan plan skulle en större stridsgrupp ur Nordbat med stridsvagnar i tåten satts på rull för att störta fram till förstärkning.

Vad jag vet är, att Nordbat fick ingen som helst beredduppgift eller kompletterande order i syfte att stödja Dutchbat. Srebrenica är för många ett trauma. Vi som på ett eller annat sätt var inblandade förtjänar att få veta hur de militära övervägandena gjordes, och vilka orders som gavs, till Dutchbat, till Nordbat, till flygstridskrafter eller till andra förband.

Vi själva plågades av en obegriplig begränsning i vår rörelsefrihet (FOM). Denna begränsning hindrade oss att lösa många uppgifter som vi såg ligga framför oss, inte minst humanitära. Denna begränsning utlöste frustration och misstämning, och detta åt på mig mycket hårt. Jag kände mig ensam, tom och håglös.

Begränsningen tillkom långt innan vi kom på plats i form av ett regelrätt avtal mellan 2.kåren och vår sektorstab. För oss var denna överenskommelse inget som fick ifrågasättas. Jag försökte lösa upp det med egna kontakter med 2.kåren, politiskt med stöd av Ambassadören Erik Pierre. Jag försökte också via Carl Bildt och Torvald Stoltenberg när de var nere hos oss. Det gick inte. Jag fick för detta ganska mycket stryk för att jag försökte köra ett eget race och inte höll mig till Chain of Command. ”Rättning i ledet”!

Jag försökt förstå varför 2.kåren stoppade oss från att kunna både skydda och hjälpa deras eget folk. En BiH-general sa till mig att; ”en dag kommer du få veta”. Jag insåg naturligtvis att BiH inte gärna ville att vi skulle se vad de höll på med och hur de disponerade sina styrkor. Risken för läckor i det mångnationella FN-systemet var uppen-

bar. Men det måste funnits mer med hans uttalande om att en dag skulle jag få veta.

En stor pusselbit föll på plats i samband med mina vittnesmål för den holländska kommissionen. Pusselbiten pekar så tydligt på varför det skulle varit olyckligt för både USA och BiH om vi hade full tillgång till FOM. Det var nämligen som så, att redan från 1992 försågs BiH med vapen och utrustning som på ett dolt sätt fördes in i Bosnien, helt i strid med vapenembargot. Iran, Pakistan, Saudi pekas ut som starkt delaktiga. Den stora dirigenten var USA, som både direkt och indirekt koordinerade, så att detta flöt på. Parallellt med att man i den amerikanska kongressen diskuterade för och nackdelar med att lyfta embargot, körde USA alltså på under täcket och bakom ryggen på bl. a UN-PROFOR. Vilket hyckleri! Bill Clinton lär enligt rapporten haft en stor personlig- och pådrivande roll för att stödja muslimerna.

England och Frankrike protesterade enligt rapporten. Inledningsvis skeppades vapen och utrustning in i Bosnien via Zagreb och sedan ner genom 9.pansarskyttekompaniets område. Kroaterna fick en hyggligt stor procent av både vapen och utrustning mot att denna insmugglingsväg hölls öppen.

När sedan man från amerikansk sida ville gasa på med stödet till BiH, övervägde man att flyga in materialet istället. Man tittade på att landa in det antingen i Sarajevo eller på Tuzla Air Base. Det blev Tuzla av många skäl. Redskapet för detta var "The Black Flights", svartmålade Hercules C 130 helt nedsläckta. Genom ta det flygvägen, slapp man också "procenten" till kroaterna.

Flera enheter i området rapporterade in nedsläckta Herkulesplan på väg ned. En del landade, en del lär ha gjort flygfällningar av utrustning. Bland annat rapporterade Kapten Moldestad på det norska helikopterförbandet en kväll ett sådant uppdrag. Han fick

till svar att han hade sett i syne. När han var påstridig, fick han luren i örat. Även vårt norska fältsjukhus rapporterade landande Hercules. Det har även berättats att en annan officer blev fysiskt hotad när han upprepade gånger rapporterade in denna verksamhet.

En natt var jag själv ute. Klockan var 0300 när en nedsläckt Hercules flög exakt över mig på mindre än 100 meters höjd. Den var eskorterad av jaktplan (F-16?). Jag ringde själv direkt upp den luftoperativa staben och rapporterade. De skulle kolla med en amerikansk AWACS och återkomma till mig. Jag fick till svar att en AWACS var uppe och hade full koll av lufthavet. Det fanns inget flyg alls i någonstans i Bosnien, än mindre i Tuzla-området. Jag ringde upp igen och bad dem än en gång kolla med AWACS, samt att sluta kränka mig genom att förneka att det var en Hercules jag såg eskorterad av jaktflyg. Jag fick senare ett svar som innebar att genast sluta med att inte respektera de svar som gavs. I annat fall behövdes varken jag eller min bataljon i området. Detta svar behöll jag för mig själv, för att inte det skulle tära mer på bataljonens kvarvarande krafter.

För att gör bilden fullständig, så såg vår sektorstab själv en landning. Man sände ut en patrull som blev beskuten och tillbakavisad av BiH. Vid ett annat tillfälle beordrade jag 8.pansarskyttekompaniet att en natt besätta ett antal tillfälliga OP:n. Sent på natten rapporterade dessa 4-6 transportflygplan alldeles öster om Tuzla på låg höjd och i riktning TAB. Denna rapport från oss förnekades också. Som svar fick jag att 8.pansarskyttekompaniet hade sett en ensam AWACS ca 80 km öster Tuzla. Av särskilda rapporter vet vi att det har varit omfattande landningar på TAB. En natt rapporterades att det gick åt ca 75 lastbilar för att tömma planen. Dagen efter hade BiH soldaterna nya och fräscha

amerikanska uniformer på sig.

Den holländska rapporten anger att "Black Flights" genomfördes, antingen då AWACS stod på marken eller då de var uppe på uppdrag med enbart amerikansk besättning. Det här var ett riktigt "fulspel" som i efterhand, i alla fall för mig, så tydligt förklarar varför BiH till 100 % skulle styras när och var vi fick röra oss. Jag är så glad att ingen av er fick betala med allvarliga skador eller med livet inom ramen för detta manipulerande storpolitiska spel.

Rapporter kring "The Black Flights" finns att söka på nätet. Man vad jag efterlyser är även här en opartisk faktabelysning kring hur det här påverkade UNPROFOR och vem som gjorde vad med anledning av detta.

I slutet av sammaren urartade FOM än mer. För mig berodde det på att BiH anade morgonluft och hade löften om att UNPROFOR skulle avlösas av något mäktigare, nämligen NATO. Utdragen ur min dagbok nedan visar, tycker jag, på hur den bosniska regeringen genom agerandet av sin armé och med uttalande av regeringsmedlemmar, försöker påskynda UNPROFOR's avslut, genom avsiktlig obstruktion i syfte att förnedra UNPROFOR och påvisa dess svagheter och oförmåga. Även detta storpolitiska spel tärde på oss i frustration, och sådde splitt, eftersom vi då inte hade hela bilden klar för oss. Lägg märke till att utdragen är från samma dagar för 20 år sedan som vi nu har återträff, d v s 27 och 28 juni 1995.

Tisdagen den 27 juni 1995

Vi gör ett försök kl 0600 att sända leave-konvojen söderut. På morgonen stod vår food-konvoj kvar i Gorni Vakuf tillsammans med 100 andra FN-lastbilar. Maten från en av containrarna får nu dumpas p.g.a. att den nu är oanvändbar. Enligt rykten skulle den engelska bataljonen i Gorni Vakuf nu på mor-

gonen blockera vägen ner vid Gorni Vakuf för att som motdrag stoppa bosnisk trafik. Det kommer i såfall att bli ett jäkla liv, men greppet är fräscht. Blockaden blev av genom att man igångsatte "operation strul", vilket ledde till att bl. a vår food-konvoj släpptes förbi. Ett par mil senare blev den fast igen, tillsammans med vår sydgående leave-konvoj Bukovaca. Där står de båda nu. Under förmiddagen i övrigt besökte jag 10.kompaniet och åkte därefter ut till T 22 för att följa upp soldaterna och fältarbetena på OP:t. Endast mindre strider förekom i området. Bekymret är nu konvojerna. Muslimerna gör av någon anledning precis allt för att jävlas med FN-förbanden. Deras politiska avsikter och politiska missnöje över FN, går ut över förbanden och soldaterna. Det är tack vare muslimernas agerande, som nog inte en enda soldat i bataljonen har någon som helst sympati kvar för muslimerna eller Bosnien som land. Själv är jag helt uppäten inifrån av deras falskhet, deras lögner, deras propaganda och inte minst av deras gammelkommunistiska misstänksamhet och behov av kontroll.

Kl 1700 sköt en BiH-soldat en annan BiH-soldat till döds, mitt framför ögonen på våra vakter vid TAB:en. Det hela var över på några sekunder. Anledningen är okänd.

Kl 2100 hade jag food-konvojen norr om Vares. De hade problem med en trasig lastbil. Vi skickade en eskortstyrka dit med mekaniker, för att möta dem vid Pogur. Hjälpestyrkan blev stoppad i Banovice. Jag ringde upp sektorchefen och meddelade honom, att jag avsåg ge 2.kåren 15 minuter att öppna checkpointen, annars skulle jag forcera den med våld. Under tiden höjde vi beredskapen på en styrka som skulle svara för forceringen, bl. a med en stridsvagnspluton med monterade minplogar.

Checkpointen öppnades självmant, vilket var bra. Under natten lagades lastbilen och

konvojen avsåg vila i skogen innan den på morgonen rullar upp till Tuzla via Ribnica. Under natten släpptes också leave-konvojen. Kl 0130 gick jag till sängs. Jag hoppas 2.kåren känner att vi börjar bli så pass trötta på dem nu att gränsen för vårt tålamod är nådd. Skönt att de böjde sig för vårt ultimatum. En uppgörelse i natt hade med säkerhet fått konsekvenser för kommande konvojer.

Onsdagen den 28 juni 1995

Kl 0900 rullade food-konvojens 14 fordon i på VL camp. Alla var trötta men på gott humör. Leave-konvojen bör nog relativt snart vara framme i Split.

Hade ett möte på TAB:en med ställföreträdande sektorchefen angående konvojläget. Han är optimist och tror att det mesta kommer ändra sig om några dagar. Så optimistisk är inte jag, inte minst efter att nyss ha läst bosniska utrikesministerns uttalande att "FN tillför inte bosniska folket eller bosniska regeringen något, så ni kan åka hem".

Vi är alla trötta och slitna nu, så man kanske överreagerar. Men bosniernas agerande

och sådana uttalanden, gör det inte lättare i att inse meningsfullheten i att riskera sitt och soldaternas liv.

Jag hoppas det förblir lugnt i natt så vi får vila ut. Det behövs verkligen.

Sammanfattningsvis och avslutningsvis:

Alla som ingått i en mission likt vår UNPROFOR, behöver faktabaserade utvärderingar, så att vi i efterhand bättre kan förstå vår roll, vår situation och vårt resultat.

Vi behöver få korten på bordet kring episoder som vi alla bär frågetecken kring, likt Srebrenica och "Black Flights".

Jag är personligen både glad och stolt att ni alla kom hem levande från detta i mångt och mycket storpolitiska spel, med mycket fula, falska och egoistiska inslag. Det hade inte varit värt för någon att blivit utnyttjad och dö för att oskyldigt spelat med i sådana inslag.

Maglehem den 30 september 2015

Göran Arlefalk

E.d. Regementschef, Brigadchef och Chef Ba 04

*En mycket trött FN-soldat
vård all aktning för sina
insatser*

Artillerimuseet har mycket för Norringar

-både för infanterister och pansarsoldater

Våra pansarbandvagnar med en bandkanon i mitten.

Artillerimuseet i N Åsum tillhör Sveriges militärhistoriska arv. Museet togs med på Kulturdepartementets lista genom sitt breda innehåll för artilleri och teknik. Vi arbetar ideellt genom Wendes Militärhistoriska Förening men får stöd för fasta utgifter.

Museet är nu ett av landets största militärhistoriska museer med samlingar som inte bara handlar om artilleri. Visst har vi artilleriets pjäser och teknik att visa men det finns också samlingar som rör pansarvärn, granatkastare, samband, ammunition, instrument och mycket annat. Fordonssamlingen är stor. Artikeln skall ge några exempel.

Således är det också mycket för Norringar – oberoende om man är eller har varit infanterist eller pansarsoldat. Därför är museet också ett ”garnisonmuseum” för våra trupper. Det bör noteras att det inte ens finns någon separat A 3-avdelning. Vi belyser i det fallet bara trupperna artilleri där förstås A 3 automatiskt finns med.

Fordon

På museet finns en av landets största samlingar av fordon från 40-talet och dessutom flera från 50- och 60-talet. Många av fordonen fanns både i artilleriet och hos andra trupper. Motorcykelsamlingen är en av landets största. Alla museets fordon är i körbart skick.

Motorcykelsamlingens huvuddel. (Monark, BSA, Triumph, Huskvarna, NV, Jawa).

Av pansarfordon finns både PBV 301 och 302.

Det saknas en Centurion. Vi har länge hoppats på att starka Norringar skulle ta hit en. Det finns flera i landet som står här och var...bara att hämta! Kanske kan någon lyckas.

Några av museets lätta fordon. Några dagar på året visas många ur fordons-samlingen vid en uppvisning.

Vapen

I samlingarna finns många vapen utöver artilleri. Alla granatkastarna som funnits i tjänst sedan den första från 1918. Vi har i samlingarna till exempel pansarvärnskanoner, robotar och pansarvärnsjeep.

Alla av dessa föremål är av säkerhets-skäl inte framme för visning men om så krävs kan de plockas fram. I det fallet bör det ordnas en specialdag för något av dessa ämnen. Handvapen finns men är av säkerhetsskäl för närvarande inte visningsbara. Dagens vapenbestämmelser är hårda. Vissa kan dock plockas fram.

Åskådningsammunition till de flesta vapnen visas eller finns i gömmorna.

Samband och stabstjänst

En telefonist hälsar välkommen till sambandsavdelningen med telefoni- och radiosamlingar.

Samlingarna av telefoni och radio är omfattande. Där finns alla de typer som också fanns i Norringarnas förband, åtminstone inom brigad.

Arkiv och forskningsbibliotek

Samlingarna är mycket stora. Här kan bara nämnas att Norringarnas äldre bibliotek har överförs till museet.

Övrigt

Personlig utrustning är ju mestadels truppslagsoberoende så här finns det mesta. Utvecklingen för uniformer visas på dockor.

Unik stor specialutställning varje år

För 2015 var det en utställning kallad Det sista stora kriget, om andra världskriget och Sverige. Under 2016 avser vi visa Allmän värnplikt med bland annat ett riktigt gammalt logement och sjukavdelning samt ge historik bakom värnplikt och mönstring.

Till sist...

Ni behöver således inte åka längre än till N Åsum för att minnas gamla tider. Det finns utmärkta lokaler för upp till 75 personer för att ta hand om "träffar".

Vi lovar då att hänga upp ett von Döbeln-porträtt! Museet har en alltid aktuell hemsida, www.artillerimuseet.se.

Det finns kanske också någon som vill ingå i arbetsstyrkan.

Välkomna!

Leif Mårtensson, museichef

Reseberättelse Stockholm juni 2015 med hemvärnets musikkår Kristianstad

Om du skulle gått ombord på vår buss den 25 juni 2015 skulle du troligen ha svårigheter att gissa vad det var för en samling människor som satt framför dig. Någon under 20 år och någon över 70 år gammal och ingen sammanhållen stil heller. Detta är alltså hemvärnets musikkår Kristianstad utan sina uniformer och jag kommer nu berätta om dagarna i juni 2015 då vi var ålagda uppdraget att genomföra *stor postavlösning med vaktparad* på Stockholms slott. I normala fall genomförs ceremonin *högvaktsavlösning med vaktparad* men då

vaktlaget inte skulle bytas ut denna helg genomförs den förstnämnda ceremonin istället.

Det ligger mycket arbete bakom att få en orkester i skick att gå högvakt eller i vårt fall denna gång högvaktsavlösning med vaktparad. Det finns ett antal svårigheter med att spela och gå samtidigt. Lägg till detta att en ceremoni ska genomföras och då har du en grannliga uppgift framför dig. Under större delen av våren hade kåren primärt ägnat sin repetitionstid till att just öva inför högvakten. Förutom den återkommande repetitionen på

onsdagar hade kåren också haft en repetitionshelg på Revingehed. Det kan vara lite otacksamt med verksamhet där misstagen syns så tydligt som det gör i vår, men och andra sidan kräver det att människor

Det krävs mycket övning för att tätavbrytningarna ska se ut som på bilden.

samarbetar och sätter gruppen framför den egna individen, och gör alla det kan summan av helheten blir större än summan av de enskilda delarna. Jag tror att detta är något som många orkestermusiker uppfattar som väldigt lockande, att få bli del av ett större sammanhang där det finns ett gemensamt mål.

Bussen avgick i vilket fall från soldathemmet i Kristianstad klockan 14 den 25 juni för att sedan köra mot huvudstaden. På vägen plockades några musiker upp i Knislinge, Osby, Älmhult, Forreryd och Ljungby. Resan fortsatte norrut och vid middagstid stannade vi vid motellet "Vida Vättern" och åt middag. Det hade blivit sen kväll innan kom fram, men innan inkvartering på hotellet kunde ske genomfördes en genomgång på slottet för att kontrollera avstånd och platser inför morgondagens ceremoni. Det såg troligtvis ganska märkligt ut med ett knappt 40-tal civilklädda vuxna personer som paraderade fram och tillbaka. När vi uppfattade oss som nöjda

med våra kontroller och tester körde vår buss oss till hotell Clarion Tapto på Jungfrugatan där vi skulle inkvarteras de närmaste dagarna.

Hemvårnstrumslagare Caroline Persson och dirigent Robin Wahl

Morgon efter var det lite spant i flera läger inför den första av tre ceremonier, kanske mest för hemvårnstrumslagare Caroline Persson som i och med fredagsframträdandet skulle göra sin första stora postavlösning med vaktparad i rollen hemvårnstrumslagare. Efter frukosten var det dags för påklädning, det är mycket med uniformer, putsade skor och dagen till ära damasker. För kårens mer

långhåriga medlemmar skulle också håret fixas till. Bussen körde oss till Skeppsholmen, eftersom förbandet vi skulle stödja med musik var 3:e sjöstridsflottiljen.

Så var det igång. Det ska erkännas att denna fredag, den 26 juni 2015, begicks en hel del misstag under ceremonin på Skeppsholmen och det fanns klart förbättringspotential. Vi avgick vid angivet klockslag och marschen till slottet kunde påbörjas. Det är roligt att marschera genom Stockholm, det är vackert och mycket folk som tittar. Väl framme vid det kungliga slottet kunde ceremonin inledas. Vi inledde med marinens paradmarsch och fortsatte

sedan med pågående förbands marsch Svenska flottan av Erik Högberg. Avgående och pågående personal ur 3:e sjöstridsflottiljen genomförde sina

avlösningar och sedan skulle kårens konsertdel genomföras. Vi spelade Ankaret opp (Jules Sylvain) från filmen Flottans glada gossar (1954), Jack's the lad (trad) och vi avslutade med Sousamarschen Who's who in navy blue?. Temat havet var alltså närvarande i alla de stycken som valts. Efter konsertdelen fortsatte ceremonin med uppställningssignal (mycket vackert och säkert spelat av Madeleine Stahlin), marinens paradmarsch, trottning av flaggan och avmarsch, då också kåren lämnade

Madeleine Stahlin

slottets yttre borggård. Utanför avslutade vi traditionsenligt med Norra skånska inf. reg, P6 (Sam Rydberg), vi är ju ändå från Kristianstad.

Också efter Skeppsholmen gjordes några misstag och det visade sig dessutom att vi hade blivit inspekterade av musikinpektör Olle Hermansen. Det var en ganska nervös väntan innan det stod klart att vi var godkända

Genomgång inför lördagens ceremoni.

och därmed får fortsätta ha statsceremoniella uppdrag samt representera Sverige i utlandet. Det var mer än en av kårens medlemmar som drog en suck av lättnad. Efteråt fick vi lunch på Kaffegillet. Det smakade utmärkt. Resten av fredagen avnjöts på egen hand i vår vackra huvudstad.

Så kom lördagen och trots att kåren godkänns på fredagen från högre ort, var det flera punkter som dirigent Robin Wahl inte menade höll önskad standard och som skulle åtgärdas under lördagens framträdande. Jag tror knappast att det var någon i kåren som inte höll med kapten Wahl i hans synpunkter. Lördagens framträdande gick bra och även denna dag åts

lunchen efteråt på Kaffe-gillet. På lördagen framfördes också en välbesökt gratiskonsert på Stortorget i Gamla stan. Detta gav oss chansen att spela lite annan repertoar och att få synas och höras i huvudstaden. Att minnas från denna dag är att vi under en kort stund hade man i full pippimundering dansandes mellan oss och poliseskorten och detta längs kungsträdgården. Denna person som troligen firade sin svensxa blev dock raskt bortmodad av kårens följeman Henrik Ranvert. Jag kan lova att efter en sådan dag smakade middagen efter konserten extra gott.

På söndagen skulle den sista stora postavlösningen med vaktparad genomföras och denna dag hade vi två tydliga utmaningar, den ena var värmen för på söndagens var det påtagligt mycket varmare än de två tidigare dagarna och den andra utmaningen var att behålla fokus och koncentration trots att vi genomfört samma ceremoni under de två föregående dagarna. Det ska erkännas att det var varmt och att värmen besvärade

mer än en medlem i kåren men trots denna oövertyglighet kunde söndagens ceremoni genomföras på ett sådant sätt att kåren kunde vara stolt över sina insatser. Det är aldrig perfekt men det är ju också det som ger oss utmaningarna att fortsätta arbeta tillsammans för att förbättra och utveckla verksamheten. På söndagen skedde också något som vi i musikkåren är mycket stolta över, dirigent Robin Wahl tilldelades Militärmusiksamfundets medalj Pro Musica Militare i Silver. Detta är mycket välförtjänt.

Direkt efter söndagens ceremoni serveradas baguetter och sedan körde bussen mot Skåne med en trött men nöjd musikkår.

Jag vill rikta ett speciellt tack till dirigent Robin Wahl för din ork, ditt tålamod och din stora kunskap, hemvärnstrumslagare Caroline Persson, Anders Olsson för alla praktiska insatser och kunskap om ceremoniella ting, följemännen Henrik och Johan Ranvert som ordnat med packning, mat och mängder andra viktiga saker samt kårchef Pär-Ola Klang. Jag skulle vilja tacka även alla övriga som medverkade under dagarna i Stockholm och som lade många timmars arbete innan för att få allt att fungera, ingen nämnd, ingen glömd.

*Vid tangentbordet
Karin Månsson*

Den gamla dansbanan

av Peter Ranvert

Noringarna anlade en dansbana redan 1922, året innan kasernerna var invigda. Den uppfördes sydväst om kasernerna där sedermera skidbaracken byggdes. Dansbanan gick under namnet "Femöringen" och var säkert en träffpunkt för soldaterna och Näsbyflickorna.

Soldaterna på bilden har uniform m/10, huvudbonad på de fyra är från det tidigare uniformssystemet (m/ä) där man kan utläsa att de tillhörde 6.kompaniet.

Skodonen var kanske inte helt enligt reglementet och då i synnerhet mannen med de vita dansskorna. Regementets musikkår spelade dansmusiken. Dansbanan revs i början av 1940-talet.

Gästspel i Kristianstad från Ystad Tatto

Den 8 augusti marscherade tre musikkåror genom Kristianstads innerstad och avslutade med en konsert på Stora Torg. Kårorerna var Grekiska flottans musikkår, Polska flygvapnets musikkår och Bicycle Showband Crescendo Holland. Sistnämnda är på bilden. Foto Göran Wemby

Kuriosa

När I 6 regementsstab beredskapsövade på Ljungbyhed den 16 maj till den 29 juli 1944 fördes dagbok över middagarna. Denna dagbok återfanns av Hasse Johansson.

Dagboken innehåller förutom "dagens menu" också "dagens bikt". "Dagens bikt" var en vers eller poem, som skulle beskriva vad som särskilt hade hänt under dagen, författades av major Knut Björkenstam och föredrogs i samband med middagen. Verken signerades *Mamman*.

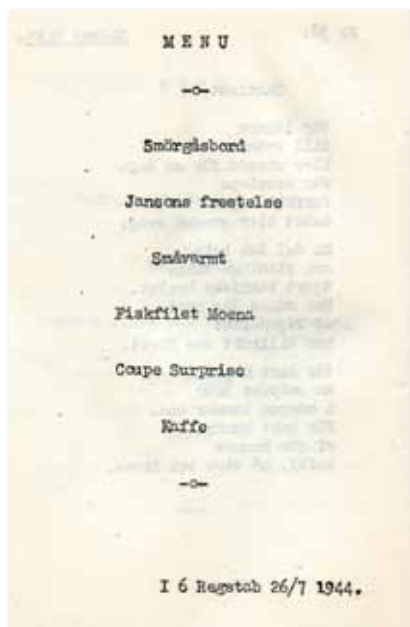
Några exempel på menyer och bikter:

Den enklare

Den exklusivare

Middag på Ljungbyheds officersmäss, tidigt 1900-tal. Teckning: Alf Lannerbäck

Nr 22.

Regens bikt.

Hänöverridningen 4/7-6/7.

Ma ha vi haft dot skönt, så skönt man kan
begära,

det tyckor nog vara enda säll.

I dag, i biktan vi frambrä
till Chefen tack, sagt honom ära
för att han ordnat allt så väl.

I tisdags var det bäst, den dagen det begav
sig,

vi nåddeända till vår västra kust.

Varenda man där kläddes av sig
och sig åt böljorna hängv sig
samt badade av hjärtans lust.

Det var en verklig syn, varenda man belåten
från högste chef till lägste man.

Cigarr, pyjamas det var ståten
som skepparen på I 6-båten
var iförd när han va' på lan'.

Så var det åter dag, en av de allra bästa.

Vår fiende slog till reträtt.
Hos Hjälmhultsflickorna vi festa,
i hånens se'n de allra flesta
fick jordgubbar så han blev mätt.

I dag tog kriget slut; vi hade lämnat Viken
bakom oss flera dryga mil.

I Strövelstorp höll C. kritikan.
På värmen ingen blev besviken.
Se'n for vi alla hem i bil.

Det är synd att inte detta bad är förevigat på bild – synen med regementschefen i pyjamas och cigarr nybadad och fryntlig vore obetalbar.

M E N U

-o-

Smör, bröd och tre assietter

Sillgratin

Pilbunke

Ivösk skinka med färsk morötter
i smör

Påron condé

Kaffe

-o-

I 6 Regstab 18/7 1944.

De som deltog var:

Överste Justus Holmgren	Major Knut Björkenstam	Regläkare Göran Trönning
Kaptan Bengt Arnman	Kaptan Egart Nilsson	Regpastor Gunnar Olsson
Löjtnant Olle Dahlström	Löjtnant Börje Falken	Löjtnant Ingemar Bondesson
Regint Nore Petersson	Regvet Hilding Thörne	Löjtnant Yngve Löwenhaupt-Hoffman
Tandläk Olof Nilsson	Motoring Carrvik	Fältpredikant Eduard Svensson
Motoring Svensson	Fänrik Bertil Stoltz	Fänrik Sture Kristoffersson
Krigskassör N-E Bruhn	Krigskassör Thyren	Regpostmästare Karl Ranby
Regass Sven Ekwall	Postass S-E Baltzar	Fältpredikant Kjell Barnekov
Läkare Knut Olow	Postass Ericson	Krigskassör Börje Premmert
Sergeant Sigurd Holm	Tolk Bertil Norrby	Furir Bengt Krantz
Furir B-E Söderling	Vpl 115 Nilsson	Vpl 68 Östrell

Nya skyltar!

Nya skyltar är uppsatta på Högskolan i Kristianstad. Initiativet till detta är taget av Claes-Göran Andersson. Högskolan har varit mycket välvilliga till projektet.

Dick Sandy Nilsson ser till att våra nya skyltar kommer på plats.

Luggude kompani

Kompaniet sattes upp i Västra bataljonen sommaren 1815.
Kompaniet rekryterades från Luggude härad, (Helsingborg med ömnejd).
Kompanichefsboställe i St Görstof.
Efter regementets omorganisation från infanteriregemente till pansarregemente utbildade kompaniet personal till pansarbrigaden, P8 26, pansarskyttekompanier.

Kompaniets valspråk:
Gud signe vår Kung
så fieman som nåd.
Gud straffe tehn man
som ej trogen är.

134 - 18 - P 8 - P8/To 24
1811 - 1988

hanshögskolan.kristianstad.se

Norra Åsbo kompani

Kompaniet sattes upp i Västra bataljonen sommaren 1815.
Kompaniet rekryterades från Norra Åsbo härad,
(Klippan, Perstorp, Örkeljunga)
Kompanichefsboställe i Borstorp, ÅSTRÅP.
Kompaniet har främst utbildat regementets stab- och sambandspersonal
och spaningsförband.

Kompaniets valspråk:
Enighet och tappert mod
Trohet för vår Kung och rike
Gör et ut sedit ij och blod
Wäpnet, thå skal fienden vika.

134 - 18 - P 8 - P8/To 24
1811 - 1988

hanshögskolan.kristianstad.se

Onsjö kompani

Kompaniet sattes upp i Västra bataljonen sommaren 1816.
Kompaniet rekryterades från Onsjö härad,
(Östra delen av Landskrona Kommun, delar av Svälövs och Eslövs kommuner)

Kompaniechefsboställe i Virkå.
Efter regementets omorganisation från infanteriregemente till
pansarregemente utbildade kompaniet personal i underhållstjänst till
pansarbrigaden, P 8 26.

Kompaniets valorsåk:
*Skånske Bonden Vår tro
Mot sin Kung och Sveriges Krona
Får för sitt hus och bo
Ingen fiend skal han skona.*

124 - 18 - P 8 - P 8/10 24
2011 - 2004

www.18p8reggkorp.se

Rönnebergs kompani

Kompaniet, som har sitt ursprung från Löderups kompani, sattes upp
sommaren 1816.
Kompaniet rekryterades från Rönnebergs härad, (Landskrona med omnejd).
Kompaniechefsboställe i Gertofta.
Efter regementets omorganisation från infanteriregemente till
pansarregemente utbildade kompaniet personal till pansarbrigaden, P 8 26,
stridsvagnskompanier.

Kompaniets valorsåk:
*Vår redlig Mon
I Skåne land
som fäktat kan
tag Svärd i hand*

124 - 18 - P 8 - P 8/10 24
2011 - 2004

www.18p8reggkorp.se

Villands kompani Livkompaniet

Kompaniet sattes upp i Östra bataljonen sommaren 1816.
Från 1834 har kompaniet varit regementets livkompani.
Kompaniet rekryterades från Villands härad,
(Kristianstad och östra delarna av kommunen).

Kompaniechefsboställe i Jydebofta.
Kompaniet har främst utbildat regementets stambatal.

Kompaniets valorsåk:
*En för alla
och alla för en
För Skåne
får rådet och men.*

124 - 18 - P 8 - P 8/10 24
2011 - 2004

www.18p8reggkorp.se

Västra Göinge kompani

Kompaniet sattes upp i Östra bataljonen sommaren 1816.
Kompaniet rekryterades från Västra Göinge härad,
(Hässleholm med omnejd).
Kompaniechefsboställe i Årsjö.
Kompaniet har främst utbildat regementets värnplikliga befall.

Kompaniets valorsåk:
*Skånska Bonden Sveriges Mon
Fäktar och skyr ingen fiend.
För sin Kung och Skåne land
Vil han lif och blod ej spara.*

124 - 18 - P 8 - P 8/10 24
2011 - 2004

www.18p8reggkorp.se

Avrapportering från lokalombudet i Stockholm

Jag avrapporterar med "brutet" verksamhetsår vad som sker i Stockholm och som har beröring med Norringarna. Nu är det elfte året i rad som jag fullgör mitt uppdrag som lokalombud i Stockholm. Sedan år 2013 rapporterar jag enbart sådana evenemang där "fotografen" (min hustru Agneta) och jag kunnat närvara. Övriga tas enbart upp som en rubrik för att belysa helheten.

Allt tog sin början "en gång i tiden" då ordföranden Roland Appelqvist, min kurskamrat på Karlberg, per brev undrade om jag kunde representera Norringarna i samband med Döbelnförbundets möte den 16 februari. Förfrågan kom samma dag som evenemanget skulle äga rum. Följaktligen kunde jag inte efterkomma hans önskemål. Jag ringde och förklarade att bara jag får information i god tid så ställer jag gärna upp vid kommande tillfällen den 16 februari samt jämväl i övrigt då Norringarna bör vara representerade. På den vägen är det nu.

I år bifogas inga fotografier. Motiven är som regel desamma år från år så det torde bli en aning tjatigt. Det finns således plats för andra intressanta texter i Norringen. Dessutom avser jag från och med år 2016 enbart rapportera från sammankomster, då jag deltagit mer påtagligt som Norringarnas representant, nämligen Döbelnförbundets möte den 16 februari, årsmöte med Nylands Brigads Gilles avdelning i Sverige samt årsmöte med Skånska Regimentens Kamratförening i Stockholm.

Knut Björkenstam

GÅSAMIDDAG måndagen den 10 november 2014 med Skånska Regimentens Kamratförening i Stockholm (SRKS) på Kavalierimässen.

Adventsmottagning på Karlbergs slott

Den första söndagen i advent inföll 2014 den 30 november. För femte året i rad gavs föreningens medlemmar möjlighet att delta i Militärhögskolans adventsgudstjänst i Karlbergs slottskapell. Den började klockan 15.00. Officiant var slottspastorn Anders Mattsson, i "det civila" präst i Solna församling. Programmet omfattade sång och musik från orgelläktaren, psalmsång och predikan. Efter 45 minuter samlades Militärhögskolans personal för kyrkkaffe i ritsalen. Vi skåningar begav oss till modellkammaren för

sedvanlig förtäring av glögg med tillbehör samt kaffe med dopp. I år deltog 14 personer av vilka Norringarna representerades av Lennart Renbjer med maka och dotter samt av lokalombudet och dennes "fotograf". Efter en dryg timmas samvaro var det dags att önska varandra God Jul och Gott Nytt År varefter var och en begav sig hem till sitt.

En fundering: nog borde det finnas fler Norringar i Stockholm med omnejd som skulle kunna vara med vid de arrangemang som SRKS anordnar? Förslag: ta upp detta i nästa föreningsmeddelande.

Årsmöte med Nylänningar

Lördagen den 14 februari 2015 var medlemmar i Nylands Brigads Gilles avdelning i Sverige kallade till årsmöte på Militärhög-

skolan på Karlbergs slott. Plats som vanligt samlingsalen klockan 13.00. Antal deltagare: 34 såväl medlemmar som gäster. Särskilt hälsades välkomna två veteraner från Finlands senaste krig och den nye finske försvarsattachén översten Manu Tuominen.

Årsmötesförhandlingarna inleddes traditionsenligt med *Nylänningarnas marsch*. Därefter följde parentation över en av medlemmarna. Parentationen inleddes med att Arméns musikkår spelade *korumslag* och avslutades med några takter ur *Finlandia*. De olika punkterna på dagordningen gick

Därefter var det lokalombudets tur att framträda. Denne framförde en hälsning från kamraterna i Kristianstad och informerade bland annat om den minnesceremoni som den 29 juni 2014 ägde rum på det gamla kasernområdet för att erinra om att 20 år gått sedan regementet lades ner. *Norringen 2014* överlämnades till avdelningsordföranden Björn

Säfwenberg och till överste Tuominen. Desslikes som förr om åren även ett exemplar av *Bocken 2014*.

Högtidstalare var översten Tuominen. Denne talade om det aktuella säkerhetspolitiska läget kopplat till främst Finland och Östersjöområdet samt informerade också om försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige. Många intressanta synpunkter kom fram som gav anledning till flera frågor.

Därefter visades två korta filmer om livet vid Nylands Brigad. Den traditionella avslutningen med att deltagarna unisont sjöng *Modersmålets sång* inställdes av tidsskäl.

Den efterföljande samlingen med kaffe och smörgås samt lotteri genomfördes dock. Som vanligt fanns det många fina vinster att hämta för den/de som hade tur.

Till generalen Georg Carl von Döbelns minne

Georg Carl von Döbeln avled den 16 febru-

ari 1820. Årligen på hans dödsdag oavsett på vilken veckodag den infaller, samlas Döbelnförbundets medlemmar och övriga intressenter klockan 13.00 vid generalens grav på S:t Johannes kyrkogård i Stockholm. Så trodde lokalombudet och ”fotografen” att det skulle ske även 2015.

Vi infann oss tio minuter före utsatt tid. Det fanns inga människor där. Däremot låg det två kransar på graven. Det gjorde oss förbryllade och snopna vände vi hemåt. Vid en kontrollringning till Elisabeth Goldstein visade det sig att samlingen tidigarelags till söndagen den 15 februari med hänsyn till att det fanns en del finska besökare i Stockholm. Detta hade inte meddelats oss enär vi inte är medlemmar i förbundet. Så några hälsningar från Norringarna, information om deras verksamhet samt utdelning av årsskriften för 2014 blev det inte i år. Få se hur det blir 2016!? I år skulle det ha varit elfte gången i rad som ”fotografen” och jag hade glädjen och äran att representera Norringarna.

Årsmöte med Skånska regementens kamratförening i Stockholm

Tisdagen den 14 april genomfördes föreningens årsmöte för 2014. Platsen var som vanligt Militärsällskapets lokaler. I år hade 32 medlemmar/gäster infunnit sig, varav tre Norringar. Förutom lokalombudet även Lennart Renbjer med dotter Gunilla och Christian Braunstein. Klockan 18.30 förklarade ordföranden, Nils Rosenqvist, årsmötet öppnat. De olika punkterna var snabbt avklarade, 15 minuter enligt ordförandens tidsplan. Årsavgiften för 2016 blev oförändrad 100 kronor.

I direkt anslutning till årsmötesförhandlingarna framförde lokalombudet en hälsning från Norringarna i Kristianstad. Samtidigt förklarade denne bakgrunden till varför han sedan flera år har förmånen att få representera Kamratföreningen Norra skåningar

vid olika evenemang i Stockholm. Slutligen överlämnades till ordföranden ett exemplar av *Norringen för 2014*.

Kvällens föreläsare var ordföranden i försvarsutskottet, riksdagsman Allan Widman. Denne är tillika reservofficer i artilleriet med en början som Wendist, numera placerad vid artilleriregementet i Boden. Allan Widman var kortfattad i sin ”betraktelse” över aktuella försvarsfrågor inför försvarsbeslutet 2015. Detta möjliggjorde tid för frågor. Allt sammantaget så gav det inte en särdeles ljus framtidsbild av Sveriges förmåga att i framtiden kunna hävda rikets territorium, en uppgift som är en av statens två viktigaste uppgifter, något som våra politiker helt tycks förbise i allt tal om ”vård, skola och omsorg”. Ack, ja.

Efter föreläsningen följde på sedvanligt sätt utspisning i form av en buffé. Lennart Renbjer med dotter och lokalombudet med hustru Agneta, ”fotografen” kallad, kom att sitta vid eget bord med Norringarnas bordsflagga i centrum. Senare anslöt även Christian Braunstein till sällskapet.

Tyvärr lyser fortfarande många Norringar i Stockholmsområdet med sin frånvaro, trots kamratföreningens uppmaning förra året att få dem ställa upp. Töva icke!

Vandring med von Döbeln på S:t Johannes kyrkogård

För trettonde året i rad genomfördes söndagen den 23 augusti en vandring i von Döbelns fotspår på S:t Johannes kyrkogård i Stockholm, den kyrkogård där von Döbelns grav är belägen. Som vanligt gestaltades generalen av slottspastor Erland Ros (medlem i Norringarnas kamratförening).

I år var upplägget annorlunda. De avlidna personers gravar som besöktes fick plötsligt liv. Den döde, iklädd tidstypiska kläder, återuppstod för en stund och berättade om sitt

liv. I anslutning till respektive grav spelades ett lämpligt musikstycke. För detta svarade septetten Stockholms Fröjder, två av musikerna var tidigare musiker vid Hälsingarnas musikkår, nedlagd i maj 1957.

Klockan 18.00 nedsteg general von Döbeln för den stora trappan vid kyrkan varvid musiken intonerade *Fehrbelliner Reitermarsch*. Efter generalens välkomstord spelades Per Grundströms marsch I sommarstaden. Efter en kort förflyttning fick vi stifta bekantskap med Brita Hagberg, som förklädd till man på ett av flottans fartyg tog sig till Finland 1788 och kriget som då pågick där för att söka efter sin make livgardisten Hagberg. Under överfarten sårades hon och fick efter flera år medaljen för tapperhet till sjöss. Så följde besök vid den första graven, där regissören vid Kungl. Teatern i mitten av 1800-talet, Wilhelm Kjellgren, berättade om sitt liv. Musik: *Finska rytteriets marsch* med sångtext av Zacharias Topelius. Därefter fick vi höra mamsell Arfvidsson, en hovets spåkvinna i slutet av 1700-talet, berätta om sitt intressanta liv. Så följde i tur och ordning: Magnus Jacob Crusenstolpe, den radikale journalisten som gladdes över kung Karl Johans död 1844, Edouard Canaille du Puy, operasångare som utvisades från Sverige av Gustav IV Adolf, men kom åter, en dödgrävare berättade om de så kallade Skevikarna, en sekt kring åren 1800, på Värmdölandet. Stående utanför kyrkan lämpade de sina avlidna i naket tillstånd över kyrkogårdsmuren till Johannes kyrkogård där dödgrävaren fick gräva ner dem. Musik: *Vår Gud är oss en väldig borg*.

Slutstation var som vanligt generalens egen grav. Där utspelades en dialog mellan honom och hans blivande hustru Christina Carolina Ullström (gestaltad av Elisabeth Goldstein, medlem i Norringarnas kamratförening). Som avslutning spelades *Björne-*

borgarnas marsch där några av Runebergs ord i sångtexten var utbytta mot Topelius ord, riktade till von Döbeln:

*Skuggor från de flydda dar,
stån upp från tidens natt
och skyldren än med rostiga musköter.
Framåt! Smattra högt fanfar!
Det är de finska fanor,
det är Döbelns standar!*

På sedvanligt sätt avslutades rundvandringen vid den gamla klockstapeln med traditionellt korum, psalmsång och en kort betraktelse. Därefter bjöds på kaffe och förfriskningar.

*Skrivelse av von Döbeln för att få tillfällig permission från straffets avtjänande på Vaxholms fästning för att vara med i kriget i Tyskland:

Jag anmodar min släktinge, Majorn, Cavallieren von Döbeln, så framt det kan ske utan dess olägenhet eller någon slags mehnlig följd för honom – eller mig – att underdånigst hos H. K. H. KronPrinsen anmäla, det jag önskade som volontair för min grad få bevisata kriget, antingen vid Svenska – eller de allierades armée, med helig förbindelse att, om jag öfverlever, äfven som blesserad krympling, sjelfmant inställa mig å Vaxholms fästning, att där afsitta den återstående ådömda tiden; hvartill denna försäkran kraftigt gifves!

G. v. Döbeln

Gen. Lieut.

Statsfånge

Höstmöte med Nylänningar

Lördagen den 26 september 2015 genomfördes höstmöte med Nylands Brigads Gilles avdelning i Sverige. Som vanligt ägde mötet rum på Militärhögskolan Karlberg. Bortåt 40 medlemmar och gäster var närvarande, därav tre veteraner från Finlands senaste

krig. Föredragshållare var finske försvarsattachén i Sverige överste Manu Tuominen.

Till tonerna av Nylänningarnas marsch fördes föreningens fana in varpå följde mötesförhandlingar samt gavs viss information om framtiden inte minst vad avser medlemsvärning och att få medlemmar att betala årsavgiften.

Så var det dags för överste Tuominen. Denne talade om det militärpolitiska läget i vårt närområde sett ur i första hand finsk synvinkel. Även mer globala utvecklingar gjordes. Varma applåder visade på auditoriets uppskattning. Som tack överlämnades en flaska brännvin av den speciella sort som togs fram till Marskalk Mannerheims 75-årsdag den 4 juni 1942. Det är några unga entusiaster i Finland som tagit upp produktionen.

Som sedvänjan kräver avslutades samlingen med att vi unisont tillsammans med en ”inspelad kör” sjöng ”Modersmålets sång”. Till skillnad från årsmötet så fungerade nu tekniken.

Samling skedde för utspisning av kaffe med smörgås, bullar och sockerkaka varunder på sedvanligt sätt lotter försålles. Lokalombudet med ”fotograf” hade denna gång tur och vann en CD ”Veteranens kvällssång”. Så småningom var det dags att åtskiljas efter en som vanligt givande och trevlig samvaro, där inte minst veteranerna sätter sin prägel på det hela.

PS. Som jag minns det från mina år i Södra folkskolan i Kristianstad hösten 1942 till våren 1946 så sjöng vi ”Modersmålets sång”. Dessutom ingick den i den sångbok, ”Sjung Kamrater”, som togs fram under beredskapsåren för att användas inom Krigsmakten.

Allmänt om bajonetter

av Peter Ranvert

Man kan få den uppfattningen att bajonetter började användas ungefär samtidigt med eldhandvapen omkring år 1300. Av någon anledning var det först under mitten av 1600-talet som man satte bajonetter på sina musköter.

Bajonetten har troligen utvecklats från vildsvinsspjutet. Svinspjutet användes på 1400 och 1500-talet dels för jakt och dels av hären. Vid hären kallades spjutet för pikar och tillsammans med långa bommar bildades så kallade ”spanska ryttare” vilka var en sorts spjuthäck som uppsattes framför infanteriet mot kavalleriets anfall.

Då musketeraren avskjutit sitt skott var han värnlös mot fiendens kavallerianfall, varför eldhandvapen hittills bara hade använts under skydd av pikar. Allteftersom utvecklingen gick framåt utbyttes spjutet mot en jaktolk denna hade en sådan utformning i skftet att det gick att montera den på musköt. Dolken benämndes bajonettolk eller tappbajonett.

Exakt vilket år bajonetten började användas i samband med krigshandlingar är inte helt klart, förmodligen var användningen i början helt sporadisk. Engelsmannen Bariffes omnämner bajonetten år 1643 i ”Military Dicipline” men om den användes under krig framgår inte av handlingarna. Det var först de franska och holländska härarna som ”på allvar” började använda bajonettolkar eller tappbajonetter i stället för pikar omkring år 1670. I de franska härarna slopades pikarna helt, vintern 1703-1704.

Var ordet bajonett kommer ifrån är diskutabelt. Vissa forskare anser att namnet kommer av det franska ordet ”bailloner” vilket betyder ”tappa till munnen” eller ”mun-

kavle”. Detta skulle passa till tappbajonetten som stacks in i bössmyningen. Andra forskare anser att ordet kommer från namnet på den franska staden Bayonne där bajonetten i så fall skulle ha framställts redan år 1640.

Ordet bajonett nämns i Sverige först i slutet av 1600-talet i skriftväxlingen mellan den svenska hären i Pommern och den svenska regeringen. I skriftväxlingen omtalar befälhavaren för de svenska trupperna att fienden använder bajonetter varför han anhåller om att även de därvarande svenska trupperna skall utrustas med sådana. Genom bajonetten införande vanns enhet i infanteriets beväpning då infanteristen nu förenade såväl musketeraren som pikenerarens egenskaper.

Eftersom tappbajonetten hindrade bössans avfyring då bajonetten var apterad blev den aldrig populär av infanteristen. Den bajonettyp som kom efter tappbajonetten var fällbar och bestod av en lång klinga med gångjärn vid fästet. Gångjärnet sattes fast på bössans framstock och vid skjutning låg klingan infälld under framstocken och kunde vid behov fällas ut och låsas med en spärr. Den fällbara bajonetten fungerade heller inte helt tillfredsställande eftersom spärranordningen ofta gick sönder. Nästa steg i utvecklingen var att man utrustade tappbajonettens kavel med en ring och längs kaveln sattes en fjäderspärr. På pipans ena sida blev en järnring fastsatt. Vid aptering fördes ringbajonettens ring över pipan och in i kavelns fjäderspärr. Härvid grep spärrfjädern fast i bakre delen av pipringen och bajonetten satt fast. Nu blev bajonetten parallell med pipan i och med detta blev skytten inte hindrad att skjuta med påsatt bajonett.

Några uppgifter på när den första svens-

ka bajonetten fastställdes är något osäker men år 1692 förefaller vara rimligt eftersom Krigskollegium i memorial den 20 april 1696 talar om: *"de bajonetter med fästen som enligt Kongl Maj:ts förra nådiga resolution hos Kongl Rådet Herr Lars Flemming för anno 1692, 1693 och 1694 till 3000 stycke warit bestälte"*.

Flemming förestod vid denna tidpunkt klingsmidet på Vira bruk. För samma år finns bland beställningarna på Vira bruk varterade året *"1000 ferdige bajonetter med fästen, slijdor och doppskoor á 2 D smt"*. Klingorna tillverkades, men Vira bruk fick aldrig någon modell på fästen och enligt kungligt brev av den 28 april 1696 inlevererades 3000 lösa klingor till Stockholms rustkammare.

I 1693 års exercisreglemente förefaller det som om grenadjärerna var beväpnade med flintlåsgevär och bajonetter. I reglementet talas det om *"handtaget på bajonetten"* och kommandot att sätta på bajonetten var *"Sätter honom wid Musqueten"*. När bajonetten skulle tas av kommenderades *"Tager ut och presenterar bajonetten"*. Dock är det tvivelaktigt om bajonetter verkligen var i bruk i Sverige år 1693, utan uppgiften hänför sig troligen till bajonetterna som skulle införas, dvs. bajonetter från Vira bruk

År 1695-1696 hade under ledning av Generalfälttygmästare Johan Siöblad konstruerats en förbättrad typ av bajonett. Denna hade eneggad klinga och en hylsa med ett i två vinklar brutet spår för kornet samt var hylsan försedd med en vingskruv för fastlåsning av bajonetten till pipan. Man kunde således skjuta med bajonetten apterad på pipan. Siöblad föreslog vidare att de ovannämnda tveeggade klingorna från Vira bruk skulle förses med hylsor. Båda förslagen approberades av Karl XI och den 18 maj 1696 fastställdes modell på bajonetter med såväl eneggade som ändrade tveeggade klingor, m/1696.

I och med detta beslut kan man säga att bajonetten var införd i den svenska armén. Siöblads konstruktion med låsning av bajonetten med en vingskruv påträffas inte utomlands förrän långt senare och måste därför anses som en ren svensk konstruktion. Trots stora framgångar med bajonettanfallet ville Karl XII ej helt avskaffa pikarna. Under kungens vistelse i Turkiet hade man i Sverige väpnat alla soldater i de nyuppsatta infanteriregementena med flintlåsgevär och bajonetter. I ett kungligt brev till alla infanteriöverstar daterat den 30 jan 1716, befalldes att 1/3 av manskapet skulle *"inrättas med pikar"*. Enligt kunglig resolution av den 24 nov 1719 skulle 1/4 av fotfolket *"föra pikar"*. I 1731-års exercisreglemente för infanteriet finns kommando för exercis med pikar med, men i 1751-års saknas sådana och det anmärkes uttryckligen att pikar ej mer var i bruk.

Bajonetten bars under 1600 och 1700-talet i *"livgehäng"* tillsammans med värjan. Livgehänget var vanligtvis tillverkat av älghud.

Ett uttalande från år 1763:

At chargerer fienden med bajonetter är det säkraste, minst kostsamma och till swänska nationen mäst lämpligste sättet att segra.

I början av 1800-talet diskuterades ofta bajonettens effektivitet. Arméns reglemente för bajonettfäktning översattes till engelska och underställdes engelska *"Rekrytskolan af gardets grenadiers"* för prövning samt till *"Generalen en Chefen Lord Hill och Hertigen af Wellington"* för personlig bedömning. Vår bajonettexercis tilltalade inte engelsmännen och bl. a. skriver dessa den 22 okt 1832 följande:

"Lord Hill anser att denna exercis för det första är för mycket konstig för att lätt blifva inlärd af de flesta soldater vid ett regemente,

att kommando-orden äro för talrika och i allmänhet för långa, för att blifva ihåkomne af soldaten, att oaktat den är ämnad att gifva soldaten ett friare bruk af hans atletiska krafter, den mycket lätt kan förorsaka öfveransträngning och äfven bräck, och att det synes ytterst tvifvelaktigt, om den någonsin kan användas till någon verklig fördel för soldaten, belastad som han är med sin packning, och besvärad med sina utrustnings-persedlar, hvilkas remtyg nödvändigt pressa på hans bröst, och urständssätter hela hans kropp för atletisk ansträngning”

Fram till 1965 tillverkades i Sverige samt köptes från andra länder ett 60-tal olika bajonetter Bajonetten till automatkarbin 4 är den senaste.

Vapnens märkning

I ”Instruktion för Arméens vapenofficera-re” utgiven år 1900 framgår det tydligt hur märkning av karbiner , gevär och blanka vapen skulle utföras, dels av faktoriet och dels av brukaren.

I Svenska Arméns rulla från 1912 finns till Karl Gustafs stads gevärsfaktori officerare kommenderade:

Besiktn.off:e:

Kolthoff, Löjtn. (Smål. art. Reg.)

Tellander, Löjtn. (Göta. Art reg.)

Skottställn.off.:

Segerdahl, Löjtn. (Södra skånska inf reg)

Det var bl.a. dessa officerare som skulle tillse att vapnen var i skick enligt kronans beställning

Officerare var också kommenderade till ammunitionsfabriker och krutbruk som arbetsofficerare.

I bilaga på nästa spalt framgår hur märkningen skulle gå till.

Bil. II.

Vapnens stämpling.

Å karbin och gevär:

Faktorimärke och tillverkningsår äro inslagna å lådans främre öfvre del samt kronstämpel å alla delar, med undantag af skrufvar, stift, korsskruf-hylsa ....etc. Dessa kronstämplar utmärka, att den delen blifvit besigtigad vid faktoriet.

Dessutom förekomma kronstämplar med följande betydelse; den främre kronan å pipan, att besigtning af sammansatt låda och pipa med sigte ock korn ägt rum;

kronan å lådans vänstra del,

att mekanismen är profskjuten;

bakre kronan å stocken, att vapnet

är skottställdt.

Besigtningsofficerens vid faktoriet initialer å lådans vänstra sida beteckna, att vapnet blifvit vid faktoriet slubesigtigadt och godkänt.

Å bajonett med balja:

Fabriksmärke är inslaget å fästets parerstång undertill och å yttre sidan, å klingans inre sida nära parerstängen samt ofvan till å munblecksflensens yttre del. Kronstämpel är inslagen på alla delar med undantag af balja, bärknapp, klingskruv, munbleck, munblecksskruv samt spärrfjäder. Tillverkningsnummer är stämplat å fästets parerstång, å klinga, munbleck och doppsko.

Till Armén utlämnade gevär, bajonetter, bajonettbaljor, karbiner och sidogevär med baljor, hvilka icke redan äro stämplade, skola dessa dessutom stämplas med ett bråk, hvars täljare betecknar kompaniets (sqvadronens, batteriets) och nämnare regementets (kårens, bataljonens) nummer samt bokstäverna N:o och siffror angifvande vapnets nummer inom kompaniet (sqvadronen, batteriet). Framför regementets (kårens, bataljonens) nummer sättes:

Vid infanteriet I.

> kvalleriet K.

> artilleriet A.

> ingenjörtruppern I. B.

> trängen T.

De till kammarskjutning afsatta vapnen stämplas med K. och de för befälets skjutöfningar, provskjutning af ammunition m. m. B. där-

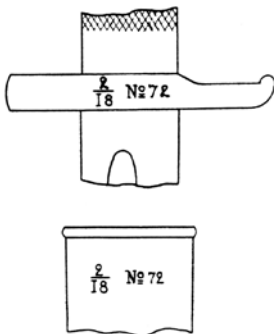
under regementsbeteckningen enligt ofvan samt bokstäverna N:o och siffror, angivande vapnets nummer inom hvarje af dessa grupper. För kavaleriets, fältartilleriets, ingenjörstrupperna och trängens beväring afsatta vapen samt revolverar stämplas efter samma grunder med utelämnande af bokstäfverna K. eller B.

Gevärens märkbrickor med utmärkande av tillhörigt kompani, motsv, fäldes in i kolven. Märkbrickorna kunde vara av mässing eller aluminium, bajonetterna som var märkta enligt ovan skulle följa geväret. Märkbrickorna på gevären byttes senare ut mot brickor som visade pipans förslitning (6,46 till 6,59 mm) gravrostangrepp (1-3) och överslag i streck vid skjutning med torpedammunition.

INSTÄMPLINGENS UTSEENDE OCH PLATS.
6,5 mm. GEVÄR m/96.

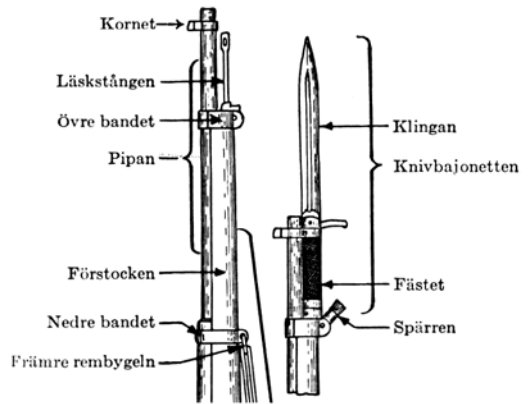

BAJONETT TILL 6,5 mm. GEVÄR m/96 MED BALJA.

Bajonett m/1896

Bajonetten inköptes till gevär m/1896 och kallades för knivbajonett eftersom den är relativt kort. De först tillverkade hade tveggad klinga men de senare och flesta har eneggad klinga. Klingan är 21 cm lång och upptill 2,5 cm bred, på båda sidor är det

blodränder. Längden med handtag är 33 cm och vikten är 0,28 kg. Tillverkningen skedde bl a. vid Carl Gustafs Stads Gevärsfaktori, Eskilstuna Jern-manufakturaktiebolag och E.A. Bergs Fabriksaktiebolag, Eskilstuna. Approbationsstämpel (kronstämpel) är inslaget på de olika delarna till bajonetten med undantag av bärnapp, klingskruv, munbleck, munblecksskruv och spärrfjäder. Klinga, fäste munbleck och balja är stämplade i serier om 1000 styck med löpande nummer från 1-1000. De 10 000 först tillverkade fästena och klingorna blev av någon anledning numrerade i löpande ordning, 1-10 000.

Bajonetten användes även för gevär m/1938 och automatgevär m/1942.

I Arméns "Vapenvårdsinstruktion, handvapen och kulsprutor del II" från 1933 kan man utläsa bokstävernans betydelse. Siffrorna var knutna till kompaniets, skvadronens, batteriets, regementets, kårens eller bataljonens nummer.

Bokstävernans betydelse

Befälsvapen stämplas med bokstaven	B
Utlåningsgevär > >	U
Skarpskjutningsvapen (utom skarpskjutningskarbiner vid infanteriet) stämplas med bokstaven	S
Kompanigevär (och vissa mobiliseringsgevär) vid infanteriet stämplas med bokstaven	D
Framför truppförbandets nummer sättes: vid infanteriet bokstaven	I

> kavalleriet > K
 > artilleriet > A
 > ingenjörtrupperna bokstäverna IK*
 > trängen bokstaven T

Intendenturförrådets vapen stämplas:
 förrådets i Stockholm med bokstäverna I F S
 > på Karlsborg > > I F K
 > i Boden > > I F B

Vissa av de vapen, vilka äro tilldelade följande
 truppförband m m stämplas enligt nedan:
 Kungl. Göta livgardes
 fästningsbataljon med I 2 V
 Kungl. Kronobergs regementes
 detachements i Karlskrona med I 11 K
 Kungl. Krigsskolans med K K S
 Infanteriskjutskolan med S S
 Infanteriskjutskolans övningskompanis
 med S S Ö
 Arméns underofficersskola med A U S
 Fästningspolisens i Boden med B F

*Tidigare märkning (1900-års Instruktion) var
 IB. Vapnen skulle ommärkas till I K.

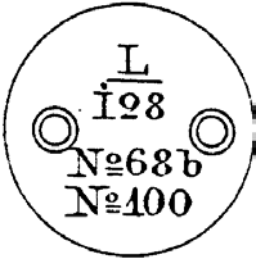
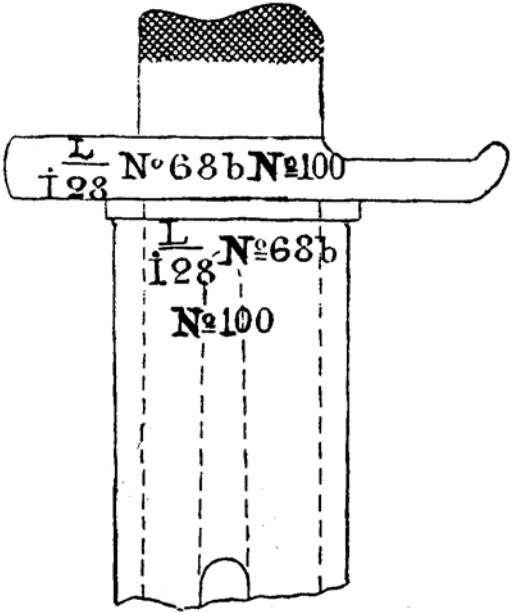
Landstormen organiserades från 1885, men
 fram till år 1905 existerade den endast på
 papperet.

Åren 1902 till 1942 indelades fastlandet i
 Landstormsområden dessa hade en egen re-
 dovisning och organisation.

För varje Landstormsområde fanns en
 landstormsområdesbefälhavare och för
 varje Landstormsområde med förråd även
 en landstormsförrådsförvaltare. Organisa-
 tionen av Landstormsområde trädde i kraft
 1905-01-01 och upphörde 1943-02-07.

Märkningen av Landstormens vapen och
 bajonetter framgår av bild nedan och i sam-
 manställningen över Landstormsområden.

L = Landstormen
 I 28 = Regementsnummer
 No 68b = Landstormsområde
 No 100 = Vapnets nummer inom
 kompaniet, motsv

Avskrift ur tidningen NORRINGEN 1944 Årgång 3 Nr 7

NORRINGEN

Torpet å dess ursprungliga plats i Kullaskogen.

”Rodatorpet”

Soldattorpet från Kullaskogen nu flyttat till I 6

Ett soldattorp är nu under uppförande på I 6. För oss Norringar kommer det att stärka känslan för gångna tider och mana oss att troget fortsätta den linje, som våra fäder kämpat för: ett fritt och självständigt Sverige. Skriftställare Pehr Johnsson, Broby, inom vars hembygd torpet har legat och som varit behjälplig vid dess flyttning, lämnar här några glimtar från detta torps läge och historia.

Mer och mer har man sökt att tillvarata de soldattorp, som ännu finnas kvar. Åtskilliga sådana ha placerats vid lägerplatserna. Man vill därmed visa, huru det gamla stammannaskapet hade det, då man satt hemma på roten. Det är också meningen att förflytta ett dylikt soldattorp till I 6 och har för ändamålet lämplig plats blivit utsedd på planen strax invid Soldathemmet. Där torde den lilla stugan att göra sig fint.

När detta skrives står den i den öster om Sibbhult belägna, under Råbelöv lydande, Kullaskogen. Godsägare Gil-

bert Kennedy har välvilligt ställt stugan till vederbörandes förfogande. Den har under senare tid stått obebodd. Tidigare har den innehafts av soldater som tjänat för i nämnda skog belägna gårdar.

Kullaskogen omfattar flera tusen hektar. Den har omfattat gårdar som Sporrakulla, Dalshult, Trollakulla m.fl. Av dessa åro de båda förstnämnda fortfarande i behåll. Likaså några i samma skog belägna torp, varav det här omnämnda ”Rodatorpet” är ett. Det faller sig ganska svårt att hitta dit. I närheten av den plats, där Kristianstadsvägen tager av söderut från Nytebodavägen, viker man av norrut. Vägen, som är smal men framkomlig, går så småningom förbi ett torp med en vacker utsikt över den nedanför belägna skogslandskapet. Sedan har man att fortsätta ytterligare ett par kilometer inåt skogen. Vägarna är många och det är svårt nog att hitta den rätta. Med någon lokalkännedom går det emellertid att komma fram. Dessför-

innan ha vi på vänster hand, mitt inne i den djupa skogen, en minnessten, varå man fordom kunnat läsa, att på denna plats har en prästman av våda råkat skjuta sig. Numera är inskriptionen till stor del utplånad. Stenen, som utgöres av en kalkstenshäll från samma tid, har under många decennier legat kullfallen, nedgrävd i den djupa mossan. Den hittades för några år sedan av några sågverksarbetare och blev genom under-teknads försorg åter upprest. Stenen är rest till minne av Magnus Olai Cochus, som år 1614 utnämndes till kyrkoherde i Glimåkra. Det heter i en samtida anteckning om den olyckliga händelsen vid hans bortgång: ”Den 1 maj 1630 sköt Herr Måns i Glimåkra sig oförvarandes med svantsskruven fördärvad i huvudet, varutav han den 8 maj kl. 6 om morgonen blev död.” Efter betraktandet av denna minnessten kunna vi fortsätta vidare inåt skogen. Efter några hundra meters färd öppnar sig en glänta i denna och en byggnad tittar fram. Den ligger högt, med en åkertäppa i omgivningen och några fruktträd närmast huset. Det är ”Rodatorpet”, som här är beläget. Ensamt och avskilt från yttervärlden har det sitt läge, men från dess omgivningar har man icke blott en härlig utsikt över skogarna, utan ock över den alldeles nedanför stugan belägna sjön Farlång-en med gårdarna i Örnans, Örkeneds församling, mitt emot.

Stugan, vilken torde härleda sig från början av 1800-talet, kanske slutet av närmast föregående århundrande, ger ett ålderdomligt intryck. Visserligen har den till sitt yttre under senare tid något

moderniserats, men till sitt inre är den ganska orörd. Den innehåller kök och stuga, sammanbyggda med varandra, samt en kammare. I närheten av den för-ra inner man dessutom ett mindre rum, den s. k. ”håven”, vilket torde ha använts som vishusbod. Stgan är en ryggåstuga av det slag, som under mitten av 1700-talet började användas i denna del av Göinge. Det finns och har funnits flera av likartad beskaffenhet i Kullaskogen. Väggarna, som utgöres av tjocka furuplank, äro på insidan hyvlade. Tapeter ha därför inte tidigare funnits. De ha tillkommit senare, liksom de tre utiga fönstren och den utanför belägna ingångsdörren. Tidigare har denna varit av samma slag som man finner vid husets västra ända och den där befintliga loga. Dessa äldre dörrtyper böra naturligtvis återinföras vid uppsättningen. Tapeterna, som vid rivningen bli förstörda, böra ju bort. Två gånger om året hörde det till, att man skulle tvätta stugväggarna, vid jul och midsommar. De gamle voro mycket noga med detta. Stugan verkar i sitt nuvarande skick hemtrevlig och bör bli det ännu mera sedan den återfått sitt ursprungliga utseende. Den nuvarande ytterklädseln torde ha tillkommit i senare tid, i samband med en vinkelbyggnad å norra sidan, som inrymmer fähus. För övrigt ha stuga och uthus varit sammanbyggda. Om man på en stege, som befinner sig vid logan, kryper upp på vinden, har man över stugan det s. k. ”byret”, bestående av sand, agnar o. dyl., som de gamla lade över loftet för att stugan skulle bli varm. Längs stugan går den s. k. ryggåsen, som gör att loftet över denna

är ojämnt. Över kammaren är detta av vanlig beskaffenhet. Virket är starkt och stuga bör kunna i gott skick återuppsättas på sin nya plats. Skorstenen av gråsten, som är karaktäristiskt för sin bygd och sin tid, torde göra denna sällskap. Åtskilliga av de gamla örter och buskar, som under tidernas lopp varit till glädje för den hemmavarande gumman och för soldaten, när han kom hem från mötet, torde likaså komma att pryda den lilla "blomsterhave", som kommer att anordnas å dess nya plats.

Vilka de soldater varit, som bott i denna stuga, kan icke när detta skrives, anges. Deras namn finnas icke allenast i de gamla rullorna utan jämväl i Glimåkra församlings husförhörsbok, varav huvudparten förvaras i Landsarkivet i Lund. Den arbetare, som senast bott i denna stuga, var emellertid en ättling till den siste innehavaren av torpet. Denne hade haft det som löneförmån.

"Rodatorpet", åter uppsatt, kommer att på ett nytt sätt återgiva huru den

från rust- och roteringens dagar varande soldaten bodde. Ensamt och avlägset hr denna stuga legat mitt uppe i den vilda skogen. De vägar, som numera leda fram på avstånd därifrån, ha tillkommit under senare tid.

Pehr Johnsson
Skriftställare

Så vilja vi uppmana alla norringar, unga och gamla, att **medverka till detta soldatorps pryddande. Föremål**, som kunna passa in här, eller penningar till att inköpa sådana, mottagas med största tacksamhet. Föremålen hämtas i så fall genom regementets försorg efter telefonmeddelande till regementsintendenten. Uppgifter om var lämpliga föremål kunna köpas äro även önskvärda.

Norringar, glöm inte I 6 eget soldatorp! Medverka till dess möblering!

Avskrift ur tidningen NORRINGEN 1945 Årgång 4 Nr 6

SOLDATTORPETS INVIGNING

Överste Holmgren tar emot de gamla indelta soldaterna. Foto: Reg.fotograf Stolt.

Den 24/5 blev en högtidlig stund, särskilt på grund av det stora inslaget av gamla indelta soldater. Vädrets makter voro visserligen inte särdeles gunstiga, och strax innan invigningen skulle äga rum, kom en ganska häftig regnskur, men man bänkade sig då i soldattorpet, och snart tittade solen åter fram. Det var inte bara soldattorpet, som skulle invigas, utan också två lägerhyddor, som flyttats hit från Ljungbyhed och nu bilda ett trevligt inslag utanför torpets lilla hage. Man kan snart tala om en I 6 hembygdspark.

Bland de närvarande märktes milobefälhavaren, generalmajor E. af Klercker, landshövding A. E. Rodhe och chefen för A 3, överste Gyllenstierna. Donatorn, godsägare Kennedy, hade ej

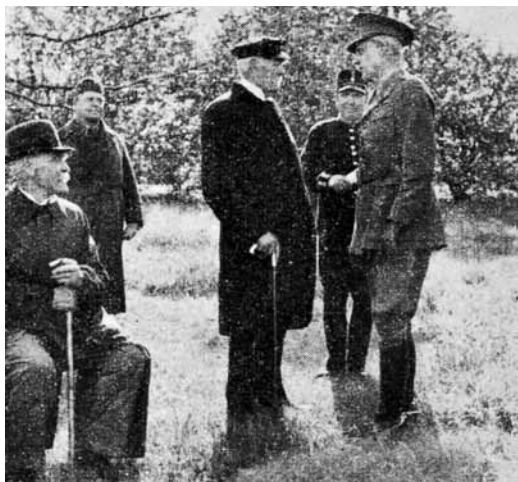
kunnat komma, varför i hans ställe fru Ebba Kennedy, infunnit sig. Vidare hade ett stort antal såväl militära som civila representanter infunnit sig, regementets officerare och något över tjugotalet f. d. indelta soldater. Dessa ställde upp på linje, och furir Holmberg avlämnade först till regementschefen, överste Holmgren, och därefter till general af Klercker. Hurtigt hälsade de: God dag, general.

Programmet började med att musik kåren under ledning av musikdirektör Knutsson utförde potpurri på beväringvisor. Överste Holmgren höll därefter invigningstalet, i vilket han erinrade om att regementet från början varit knutet till hembygden genom sin rekryte-

ring. Det nu uppförda torpet utgjorde en påminnelse om den indelte soldaten och var ett led i strävan att upprätthålla sambandet med hembygden. Översten tackade särskilt godsägare Kennedy för hans välvilja mot regementet, vidare fanjunkare Werner och krigsfrivillige Lundgren, som skänkt det mesta av inredningen, samt kapten Berg von Linde, kapten Jungbeck, skriftställaren Pehr Johnsson och byggmästare Malmqvist för intresserad medverkan vid uppförandet. Översten delade ut regementets minnesmedalj till godsägare Kennedy, skriftställare Pehr Johnsson, fanjunkare Werner och krigsfrivillige Lundgren.

Man fick sedan tillfälle att bese torpet och hyddorna ordentligt. Soldattorpet, som vi beskrivit i föregående nummer, var dagen till ära prytt med löv och blommor och såg mycket inbjudande ut. För att göra det hela ännu mera realistiskt hade man hängt brödkakor på stängen i taket.

General af Klercker (se nedan bild) underhöll sig en stund med de gamla soldaterna och särskilt med senioren av

dem, den 90-årige Kvist (Peter Ranverts morfars far).

Denne berättade gärna och villigt om gångna tider, då han gjorde rekryten vid Gärdskompani 1876, vilket kompani han också tillhörde, tills han 1894 övergick till civil sysselsättning. Läagerhyddorna upplivade för Kvist minnen från hans rekryt, då han tillsammans med 15 kamrater och en korpral vilade ut från dagens strapatser i en sådan. Trots de 90 åren är Kvist fortfarande rak och spänstig liksom en annan soldat, den 84-årige Lindell, vilken hade tänkt cykla till invigningen, en färd på 2 mil, men så tyckte han vädret såg för ostadigt ut och tog istället tåg.

Sedan musikkåren spelat regementets marsch. Var invigningshögtidligheten över, och de gamla soldaterna samlades på marketenteriets övre sal, där ett ståtligt middagsbord var dukat. Överste Holmgren hälsade dem välkomna och hoppades, att de skulle få en trevlig stund och återuppliva gamla minnen. Fanjunkare Werner höll där efter ett av entusiasm och värme buret tal till översten, vari han å alla de gamla soldaternas vägnar tackade honom fr allt han gjort för dem. "Översten är som en far för oss gamla", yttrade fanjunkaren. Han uttryckte vidare sin glädje över det uppförda soldattorpet och särskilt över hur väl det genom sin inredning återspeglade den gamla tiden. Han slutade med att utbringa ett leve för översten, vilket kraftigt besvarades. Furir Holmberg var sedan värd under middagen, och soldaterna var placerade efter sina gamla kompaninummer.

Rodatorpet idag

När detta skrivs har Rodatorpet precis gått in i sitt årliga vinteride och Truls Klavér har krupit ner i sin kista i storstugan för att på det sättet hämta nya krafter inför nästa sommars öppethållande. Under förra året har vi av Osby naturbruksgymnasium fått hjälp med fällning av en del träd och gallring av buskar och sly i backen, så att utsikten ner mot sjön Farlången nu blivit väldigt fin. Det här genomförs av skolan i utbildningssyfte och det är vi ju väldigt tacksamma för. Tidigare var det vi själva som gjorde detta, men numera måste man ha särskilt ”körkort” för motorsågen. Vi har även kompletteringsmålat torpet undersommaren och det hela avslutades med att vi lade ny jord och sådde på jordkällarens tak. Nytt för i år är också att Skåneleden har fått en ny dragning förbi Rodatorpet.

Vi som f.d. P 6:are tycker att det skulle vara roligt om fler gamla regementskamrater besökte Rodatorpet. Det är inte bara att uppleva historiens vingslag utan även naturupplevelsen kring torpet. Man kan inte annat än att bli betagen av platsen. Mitt i Kullaskogen vid en sluttning ner mot sjön Farlången. Här kan man dessutom uppleva något unikt – nämligen tystnaden. Även när torpet inte är

öppet, går det bra att ta sig hit. Man får promenera (eller cykla) lite längre, men det kan löna sig. Från parkeringsplatsen vid Sporrakulla kan man följa grusvägen från bommen och sedan ta ”Rodatorpstigen”, som är märkt, fram till torpet. Även denna vandring är en härlig naturupplevelse. Det finns grillplatser både vid torpet och nere vid bryggan. Dricksvatten finns inte, men vi letar efter en kallkälla, som lär finnas (eller fanns) ca 60 m från torpet. Tills vi funnit denna, får ni själva bära med er egen dryck. Sitt en stund vid torpet och bara njut.

Sommarens öppethållning (söndag e.m. under juni, juli och augusti) avslutades med den årliga Kullaskogsdagen, som är en friluftaktivitet för alla 4:e klasser i Östra Göinge kommun och genomförs en torsdag i september månad. Det är Skogssällskapet (markägare) som står

som arrangör och huvudsponsor i samråd med kommun/skolor, Osby naturbruksgymnasium, Sporrakulla och Rodatorpet. Klasserna tävlar mot varandra på ett antal stationer i anslutning till Sporrakulla och Rodatorpet. Hos oss är en station fiske nere vid bryggan, en annan handlar om skogens olika djur där barnen får se och känna på olika horn- och pälsorter. På Rodatorpet får de en kort historiektion samtidigt som man fikar och därefter får de också bese torpet. Totalt är det drygt 150 elever och lärare som får en härlig dag i naturen.

Sällskap kan få guidning på andra tider än de ordinarie. Det går bra att kontakta någon i Stiftelsen Rodatorpets styrelse och komma överens om tid. Se vår hemsida www.rodatorpet.se eller ring oss.

Hälsar Lars Björck och Göran Wemby

26. PANSARSPANINGKOMPANIET - BRIGADENS ÖGON

Av Christer Nyhlén

Spaningskompaniet passerar V.Boulevarden efter en veckolång övning den 12 mars 1982.

Spaning är ett begrepp som alltid har förknippats med strapatsfyllda förflyttningar, rörelser i mörker och fysiska prövningar. Alla dessa fysiska och psykiska utmaningar för spaningsenheterna har alltid haft samma mål, nämligen att skapa ett korrekt och aktuellt underläggseläge. Spaningsverksamheten har sedan urminnes tider ägts av kavalleriet och så var också fallet under det första världskriget av de deltagande nationerna. Även i Sverige har spaningsförbanden i århundranden haft sin hemvist i kavalleriet. Efter det första världskriget var det framför allt den amerikanska armén som insåg att spaningsförbanden måste motoriseras och få ett bättre skydd för att bli effektiva, en insikt som mötte motstånd bland de beridna för-

banden. Motståndet var dock inte starkare än att man i USA såg fördelarna med att motorisera de tidigare beridna spaningsförbanden och mycket riktigt blev deras 1.US Cavalry Division 1928 först med att sin i sin organisation sätta upp ett spaningskompani som var utrustat med pansarbilar.¹ I takt med att mekaniseringen av stormakternas arméer ökade under 1930-talet kom pansarbilarna också att utgöra kärnan i spaningsförbanden. Den viktigaste uppgiften för dessa spaningsförband, med tanke på det alltmer växande hotet från den enorma satsningen på stridsvagnar i de flesta arméer, var att ha kontroll på var fiendens stridsvagnar fanns. Begreppet "stridsvagnspaning" blev då både ordersatt och inpräntat i spaningsleden.² När det

Den amerikanska armén tilldelade sina spaningsförband pansarbilar av typen M1.

1943 för första gången sattes upp svenska pansarbrigader var begreppet stridsvagnsspaning ännu mer aktuellt och naturligtvis efter de studier som gjorts av det pågående världskriget. I denna brigadorganisation fanns föregångaren till det moderna pansarspaningskompaniet, nämligen ett motorcykelkompani som genom spaning skulle inhämta ett underlag till brigadchefen. Och återigen fanns begreppet stridsvagnsspaning med som ett centralt innehåll i detta motorcykelburna spaningskompanis verksamhet.³

Snart kom spaningskompaniet på motorcyklar att försvinna och fram till slutet av 1950-talet hade pansarbrigadchefen en mc-pluton till att sköta fjärrspaningen, dock fanns det spaningsplutoner (med KP-bilar och cyklar) på bataljonsnivå, men dessa hade uppgifter i närområdet.

När Norra skåningarna 1949 satte upp sina första infanteribrigader, så innehöll dessa en jägarpluton som förflyttade sig på cyklar och med denna skulle brigadchefen inhämta underlag och inte minst

utföra ”stridsvagnsspaning”. Dessa jägarplutoner kom dock att betraktas som någon form av elitenheter, eftersom de ofta bemannades av starka gossar med elitidrottsbakgrund. Jägarplutonen från I 6 som deltog i 1948 års vintermanöver, det så kallade Göingekriget, kan väl knappast annat än sorteras in under rubriken elitenhet:

Pressen uppmärksammade också den I 6-enhet som utmärkte sig extra under dessa svåra förhållanden.

Att I 6-bataljonens jägarpluton under befäl av dåvarande löjtnanten Zergy Klein blev utsatt för pressens uppvaktning hade sannolikt fler skäl än att under sträng kyla och nästan ingen sömn vara bataljonens ögon.

Bland plutonens medlemmar fanns gruppchefen Åke Moberg, Erik Nordström och Bertil Rönndahl. Samtliga berömda handbollsspelare i det just då mycket framgångsrika allsvenska topplaget IFK Kristianstad. Även plutonchefen Klein hade tidigare varit allsvensk handbollsspelare. Åke Mobergs uttalande för en tidningsreporter underströk mer än väl hur krävande övningen måste ha varit för dessa topptränade elitidrottsmän, nämligen att det här är mera konditionskrävande än något bollekande. Frågan är om vi skall kunna hinna ladda upp oss tillräckligt inför matchen mot Redberglid...⁴

Att leva med endast en jägarpluton skulle förändras 1959 när en ny organisation infördes, nämligen Infanteribrigad 59. Detta år får norringarna för första gången ett spaningskompani till sitt föfogande, visserligen med tre spaningsplutoner som förflyttade sig med cyklar, men ändå en förstärkning när det gällde uthålligheten. Vid den här tiden betraktades I 6 på något sätt som ett förband

med spaningskompetens och detta avspeglade sig inte minst i att regementet sedan länge haft ansvaret för den spaningskvadron⁵ som ingick i 1.Fördelningen och hade sin mobiliseringsplats i Araslöv.

Dessutom, med tanke på regementets spetskunskap inom spanandets område, föreslog arméstaben i en hemlig skrivelse⁶ att I 6 även skulle få utbildningsansvaret för inte mindre än fyra kårpansarspaningskompanier och dessa skulle utrustas med 10 pansarbilar per kompani. Denna bepansring av I 6-förband som föreslås redan sommaren 1961 grundade sig säkert på att arméstaben var övertygad om att I 6 inom de närmaste åren skulle omorganiseras till ett pansarregemente.⁷

Så kommer då äntligen beskedet, I 6 skall omorganiseras till pansarregemente. Beskedet överlämnas personligen till den dåvarande chefen för I 6, överste Curt Alsterlund, den 9 januari 1962. Den som överlämnar beskedet är ingen mindre än arméchefen general Tord Bonde. Han anländer i en svart Mercedes och i vakten står vaktstyrkan i stram givakt. Tidigare under dagen hade arméchefen med följe passerat I 15 för att meddela att ingen omorganisering till pansarregemente skulle genomföras för deras del. På detta regemente stod det ingen vaktstyrka uppställd när arméchefens bil passerade vakten.

I en skrivelse från I.Militärbefälstaben i Kristianstad till Arméstaben i februari 1962 framgick det bland annat att I 6 skulle utbilda ett pansarspaningskompani med den nya försöksorganisatio-

Bertil Kleberg hade chefskapet över 26.Pansarspaningskompaniet 1964-1970.

nen. På två spaningsplutoner använde man sig av lastterrängbilar (912:or) istället för pansarbandvagnar (PBV 301). På de andra två spaningsplutonerna förflyttade man sig i jeepar (903:or). När det nya utbildningsåret sedan startar i maj 1962 skulle som ett embryo till det kommande pansarregementet detta spaningskompani med sin försöksorganisation utbildas för att ingå i den blivande pansarbrigaden. Detta kompani kom att föra södra Åsbo kompanis tecken och hette på regementet 4.Kompaniet. Kapten Olle Aulin var ansvarig för utbildningen och soldaterna som skulle bemanna de olika plutonerna hade lite av elitstatus över sig eftersom flera var elitidrottsmän och vid mönstringen kvalificerat sig för fallskärmsjägerutbildning. Det nya kompaniet kom att kallas ”pansarjägare”. Det som är intressant med dessa pansarjägare och detta kompani

PBV 301 ur spaningskompaniet under eskort-uppdrag av brigadchefens Uplatsomgång under AFÖ 64.

är hur begreppet pansarjägare uppstod. Skulle förbandet ”jaga pansar” eller kan begreppet ha uppstått av att man skulle ”spana efter pansar”? Att ”spana efter pansar” är nog anledningen till att det blev pansarjägare, dessa pansarjägars uppgift var nämligen att utföra stridsvagnsspaning. Ett begrepp som föddes redan på 1930-talet i de kontinentala arméernas spaningsförband.

När det gäller norringarnas första motoriserade spaningskompani så fanns det olika sätt att utföra motoriserad spaning mot pansrade anfallstäter. Södra Åsbos pansarjägare förflyttade sig med bil, bland annat 912:or, ”*men spanade till fots - mycket fast spaning – tag kännning användes inte som begrepp*”.⁸ Det nya spaningskompaniet kom att göra bra ifrån sig under alla vårens övningar och fick mycket erfarenheter från sitt deltagande på B-sidan under vårens slutövning i Revinge. Flest lärdomar i spaningens olika verksamheter skaffade sig säkert den truppförande unge kompanichefen, fänriken Bertil Kleberg.⁹ Efter genomförd grundutbildning i april 1963 tillfördes förbandet regementets pansarbrigad

som 26.Pansarspaningskompaniet, ett kompani som redan 18 månader senare skulle kallas in för krigsförbandsövning under den enorma övningen AFÖ 64.

26.Pansarspaningskompaniet skulle få möjlighet att visa upp sina färdigheter i den stora arméfälttjänstövningen i Skåne hösten 1964, AFÖ 64. Året före denna enorma övning, så hade Rönnebergs kompani fått uppgiften att utbilda inte mindre än SEX bataljonsspaningsplutoner som fick sex nybakade fänrikar direkt från Karlberg som sina chefer. Dessa plutoner skulle tillföras brigadens pansarbataljoner, men frågan är varför man inte tog alla de erfarenheter med sig som hade vunnits året innan med det så kallade pansarjägarkompaniet?¹⁰ Under utbildningsåret med sex pansarspaningsplutoner kom ett för plutonerna viktigt övningsmoment att övas extra mycket och som ett drillmoment. Det var momentet ”åtgärd vid sammanstöt”. Soldaterna blev mycket skickliga, men samtidigt började många spaningsbefäl bli mer och mer betänksamma. En betänksamhet som naturligtvis uppstått när plåtförsedda terrängbilar 903, ofta kallade ”skynkebilar” skulle möta fiendens bepansrade täter när de spanade längs vägar för att fastställa i vilken riktning fienden framryckte. Alla de som arbetade med pansarspaning insåg tidigt att även de behövde pansarfordon.¹¹

Året 1964 med dess jättelika höstmånöver AFÖ 64 skulle komma att bli det riktiga elddopet för norringarnas nyupp-satta pansarbrigad, PB26. Ett elldop som även brigadens pansarspaningskompani nu skulle få uppleva. Kompanichefen

Bertil Kleberg och hans ställföreträdare, reservlöjtnanten Dan Segge, hade mycket välutbildade soldater att tillgå och nästan alla hade tillhört det så kallade ”pansarjägare”-kompaniet och som dessutom hade slutfört sin grundutbildning året före denna stora övning. Bertil Klebergs egna ord är mycket slående för det kompani som han skulle ge sig ut med i AFÖ 64 och försöka lösa sin brigadchefs alltid viktiga frågor om fienden:

26.Pskomp var till huvuddelen sammansatt av helt spaningsutbildade soldater som stomme (4.Komp). Kompaniet kompletterades med andra befattningar som inte fått spaningsutbildning.

Sålunda var stab, pansarvärnspluton och tross ”vanligt folk” och PBV-besättningarna från PBV-gruppchefsskolan (min egen) inryckt i juni 1964! KFÖ:s första del ägnades att skola in dessa nya såväl fysiskt som psykiskt. Det fanns givetvis en del problem med detta. Till exempel hade plutoncheferna ingen egentlig pansarspaningsutbildning i botten, men de blev bra ändå. Sammanhållningen var utmärkt...¹²

Det Klebergiska spaningskompaniet inledde slutövningen med vara grupperad några kilometer från brigadstaben och mestadels vara spaningsreserv. En tid som utnyttjades till att genomföra kompletterande utbildning. Men kompanichefen var rastlös och var ofta i brigadstaben för att få höra efter om det fanns några bra uppgifter. Man kan ju fråga sig varför inte brigadstabens underrättelseavdelning låg på framkant med tanke på att brigaden när som helst kunde få order om framåt i nordlig riktning mot Kristianstadsslätten.¹³ När kompaniet äntligen fick uppgifter och började röra på sig, så blev det att från

Hörrödstrakten att kontrollera vägar till och genomletning av grupperingsteräng för ett etappförband. Det hittades ingenting och kompanichefen hade synpunkter på att uppgiften, ”vilken den nu var, var dunkel”. När väl norringbrigadens bataljoner började röra sig mot området Tollarp – Everöd - Gärds Köpinge, så kom också uppgifter av det slag Klebergs spaningskompani ville ha. I en skogsdunge söder om Everöds flygfält möter Bertil Kleberg sin brigadchef Stig Colliander som tittar på den unge löjtnanten och säger:

” Sigurd Ivar! Se på min karta: HÄR (pekar på sin slitna karta) vet jag allt. Här (pekar stort på

Tollarp – Träne – Vä ungefär) vet jag ingenting! Du skall ta reda på hur det ser ut där! Kör!”¹⁴

Detta ansåg kompanichefen var en snabb, bra och modern ordergivning och en uppgift som gillades av spaningskompaniet. Ordern genomfördes också med bravur och inom en timmes tid hittade och inrapporterades ett helt stridsvagnskompani i en position som kunde ha äventyrat Norringbrigaden fortsatta framryckning. Detta blev självklart också ett bra avslut på den stora övningen och 26.Pansarspaningskompaniet gick med ett gott självförtroende vidare.

Efter att ha genomfört ytterligare en krigsförbandsövning hösten 1968 kom Bertil Kleberg att avlösas på kompanichefsposten av den 27-årige löjtnanten Göran Wemby. En stark och klok helsingborgare som med sitt ledarskap och sina visioner inom spaningsområdet¹⁵ fick ansvaret för grundutbildningen av

det nya pansarspaningskompani som skulle ersätta Klebergs. Sommaren 1971 startade så grundutbildningen på Luggude kompani och för första gången skulle norringarnas spaningskompani utrustas med PBV 302. En vagn som kom att lyfta hela spaningsverksamheten och ett ytterligare lyft för kompaniet var också att GU-kompanichefen Lars Rosander med regementschefens godkännande fått tillstånd att plocka de bästa PBS-eleverna på regementet till spaningstjänst. Bland plutoncheferna som ska ha en eloge för att man fick fram ett skickligt spaningskompani fanns Bengt Andersson (PBV-spanplut), Hans Björkman (PBV-spanplut), Mats Hansson (Bilspanplut), Leif Persson (Bilspanplut) och Knut Sjunnesson (ansvarig för PBV-utbildningen). Att kompaniet verkligen utmärkte sig framgår med besked när den ansvarige utbildningschefen Göran Wemby drar sig till minnes:

*Bengt Bertilsson var mycket nöjd med vårt pansarspaningskompani, vilket ofta framkom på fältövningar, men också på ett antal tillämpningsövningar. Mitt starkaste minne av någon utomstående synpunkter har jag från slutgenomgången från en större övning på Revingehed. Vårt pansarspaningskompani följdes hela övningen av en "stridsdomare" från P 2. Det var en överstelöjtnant, men tyvärr kommer jag inte på hans namn, det är ju snart 40 år sedan. Han lämnade en omfattande skriftlig rapport, som behandlade såväl ledningsförmåga som de enskilda plutonernas agerande. Till mig framförde han bland annat att han var imponerad över hur de olika plutonerna tog emot ordena och trots trötthet och hunger tog sig an och genomförde sina uppgifter. Jag hade ju en utmärkt komptross med Inge-
mar Espelund som kompadj och Greger*

Göran Wemby leder 26.Pansarspaningskompaniet 1970-1975.

Hulthén som trosschef. De fick verkligen jobba för att kunna producera mat och varmdryck vid dygnets alla timmar och dessutom komma överens om var och när det kunde levereras.

Efter slutgenomgången erhöll P 6:s representant (överstelöjtnant Lennart Bergqvist) den skriftliga dokumentationen och som sedan sa till mig att det var den bästa stridsdomarrapport han hade läst och att jag verkligen skulle känna mig nöjd med mitt kompani. Vi hade bland annat lokaliserat samtliga "fientliga" förband, såväl inom som utom övningsfältet, samt också "tystat" ett antal oplatser utan att motståndaren hade en aning om varför de inte fick in några rapporter. Detta bidrog sedan till ett för motståndaren helt överraskande och väl genomfört anfall...¹⁶

Under utbildningsåret fick också spaningskompaniets gruppchefer tillsammans med Livkompaniets gruppchefsskola (GS1) genomföra en högvakt vid slottet i Stockholm. Ett högvaktsuppdrag som genomfördes med stolthet eftersom det var första gången i regementets his-

toria som en Norringestyrka gick högvakt. Kompaniets gruppchefer deltog också i februari 1972 tillsammans med sin kompanichef i något så unikt som en fältövning i nordvästra Skåne med ett av pansarbrigadens skarpa anfallsalternativ som övningsobjekt, nämligen Alternativ Helsingborg Norr. Att övningen ansågs betydelsefull anade säkert gruppcheferna eftersom både regementschefen och brigadstabschefen besökte fältövningen. Utbildningsåret innehöll många intressanta och uppmärksammade intermezzon, men ett minns säkert många av kompaniets spanare. Den utspann sig under en övning i närheten av Ugerup:

Platsen var söder om Kristianstad och problemet för spaningskompaniet utgjordes av en fientlig oplats i en höstack. Problemet var överhängande eftersom den fientligt utplacerade oplatsen omöjliggjorde dolda förflyttningar. I detta läge beordrades det Wembyska pansarspaningskompaniet fram för att lösa problemet. Kompanichefen insåg snabbt svårigheterna och gav order åt en av sina bandburna spaningsplutoner, återigen Olle Bergs, att slå ut oplatsen. Sättet på vilket plutonchefen löste uppgiften lär näppeligen utgöra texten något spaningsreglemente. Efter en kort terrängrekognosering gjorde spaningsplutonen uppsättning i sina pansarbandvagnar och framryckte med högsta hastighet mot den fientliga oplatsen. Plötsligt bröt sig två bandvagnar ur gruppering och gjorde en kringgående rörelse medan plutonchefsvagnen fortsatte i hög fart mot höstacken. Samtidigt som plutonchefens vagn brakade in i höstacken, så bromsade med öppna stridsluckor de två andra vagnarna inpå ömse sidor om nämnda höstack och starka spanararmar fullkomligt slet ned de dödsförskräckta observatörerna med tillhörande radioapparater i sina vagnar. Därefter försvann med ett vrål de tre pansarbandvagnarna

från platsen. Historien förtäljer emellertid icke om pansarspaningskompaniets traditionella visitkort, en plansch med texten: "Wemby was here", låg kvar i höstacken...¹⁷

Wembys spaningskompani avslutar sin grundutbildning på våren 1972 och ett drygt år senare är det dags för 26. Pansarspaningskompaniet att genomföra en krigsförbandsövning. Kompaniet hade tillförts några nya chefer varav flera senare skulle låta tala om sig både när det gällde utbildning och utveckling av pansarspaningsverksamheten. En av dessa var Hans-Olle Berg på den ena PBV-spaningsplutonen. Han hade redan under grundutbildningen varit en föregångsman och finurlig spanare. Den andre var Lars-Stellan Jönsson som på denna övning visar hur man på ett bra sätt kunde använda bilspaningsplutonen

Olle Berg, en av spaningskompaniets framstående spanare i början av 1970-talet.

Göran Wembys spaningskompani passerar Långebro under KFÖ hösten 1973.

med sina omdiskuterade ”skynkebilar” (903:or). Stridsskjutningarna i Ravlunda genomfördes enligt plan och fick beröm av skjutledarna från P2. Bland annat övades spaningsplutonerna i ”sammanstöt” under mycket realistiska förutsättningar. Resultatet från denna ”sammanstöts”-övning var bra för de PBV-burna plutonerna, men skapade både frustration och frågor hos bilspaningsplutonerna. Återigen kom frågan upp när ”skynkebilarna” skulle bytas ut mot bepansrade fordon. Efter Ravlundavistelsen rullade Wembys kompani vidare mot den efterlängta slutövningen i Revinge och där intogs en naturlig plats på den B-sida som skulle utgöra fiende till Bertil Olssons repövande 1.Pansarbataljon. Efter slutövningen kunde man konstatera att spaningskompaniet utgjort ett ständigt gissel för Olssons bataljon. Framför allt var detta gissel ett återkommande störningsmoment på nätterna hos stridsvagnskompanierna.¹⁸ Kanske var det trots allt kompaniets mycket väl fungerande planering och genomförande av logistiken som var nyckeln till framgång och då med tanke på den stora

yta (30x30 km) som ett pansarspaningskompani verkar över.¹⁹ Övningsledaren och brigadchefen Bengt Bertilsson, som alltid haft ett gott öga till Göran Wemby och hans mannar, uttryckte med stolthet sitt erkännande till spaningskompaniet efter slutövningen.

Wembys spaningskompani genomför 1975 byte på chefsposten och in träder kaptenen Knut Sjunnesson som kompanichef och som hans ställföreträdare den erfarna pansarspanaren kapten Bosse Steen. En ny krigsförbandsövning genomförs på hösten 1977 med nya chefer på bland annat PBV-spaningsplutonerna (Lars-Stellan Jönsson och Jan Björk) och på den ena bilspaningsplutonen (Thomas Klinteberg). På logistiksidan finns fortfarande det erfarna ”radarparet” Espelund och Hulthén kvar. De hade varit med sedan grundutbildningen 1971 och varit en viktig del i kompaniets framgångar. Logistiken skulle prövas redan i starten av krigsförbandsövningen då kompaniet genomförde en övning i att spana längs tre vägar i sydlig riktning och med start på P6:s övningsfält. Övningen genomfördes på en bredd av 15 km och med en PBV-spaningspluton öster om Hammarsjön och den andra PBV-spaningsplutonen tillsammans med en bilspaningspluton väster om Hammarsjön. Det var säkert många förvånade bilister som mötte dessa tre spanande plutoner tidig morgon på vägarna i området Horna – Hovby - Gärd's Köpinge – Everöd. Övningen blev en framgång och kompaniet hade inte glömt något sedan 1973 års krigsförbandsövning. Framgångarna fortsatte på slutövningen i Revinge där

Thomas Häggberg var chef för 26.Pansarspaningskompaniet 1983-1988.

man med stor skicklighet agerade som fiende till Claes-Göran Anderssons repövande 1.Pansarbataljon, eller som övningsledaren Bengt Bertilsson uttryckte det: ”detta kompani uppträder oerhört proffsigt i alla lägen”.

När det är dags att grundutbilda ett nytt pansarspaningskompani 1981 på Norra Åsbo kompani ansluter spaningslegendaren kaptén Thomas Häggberg. En norrlänning och elitorienterad som från sin första dag hos norringarna varit spaningstjänsten trogen. Han var redan som ung överfurir när regementet utbildade P2:s spaningskompani 1969-1970. Ett kompani som Thomas Häggberg var krigsplacerad vid under hela 1970-talet. När det nya 26.Pansarspaningskompaniet ska utbildas placeras Thomas Häggberg som ställföreträdande för detta kompani och som ny chef för kompaniet tillträder kaptén Thomas Klinteberg.

I princip får kompaniet nu en helt ny uppsättning av plutonchefer. Ulf Krantz på ena PBV-spaningsplutonen och de båda löjtnanterna Anders Nilsson och

Mats Lund på bilspaningsplutonerna. På kompanikvartermästarposten har Anders Ante Svensson tagit kommandot med sin mycket tydliga syn på hur logistiken hanteras på ett spaningskompani. På frågan ”varför många betraktade uppgiften att vara kvartermästare på ett pansarspaningskompani som nästan omöjlig” svarade Anders Ante Svensson:

Kvartermästare på spaning var en utmaning, men fantastiskt roligt! Helt självständigt, man måste tänka och planera i många ”omfall” hela tiden. En förutsättning var att det var duktiga och självständiga soldater. Samspelet mellan kompanichef och kvartermästare var oerhört viktigt för framgång. Det var det roligaste jag gjort under min 40-åriga tjänst. Det krävdes att man hade koll på hela logistikkedjan och att kunna kreativt utnyttja ortens tillgångar.

Naturligtvis med ett mått av fräckhet. Det var alltid en oerhört positiv anda på kompaniet och det gjorde det betydligt lättare att få logistiken att fungera...²⁰

När grundutbildningen startar i augusti 1981 så börjar kompaniledningen resonera om införandet av så kallade observationslinjer som spaningsmetod. Tidigare hade pansarspaningskompaniet och även bataljonsspaningsplutonerna vid spaning längs väg använt sig av metoden ”inledningsvis framryckning med förpatrull hos pansarspaningsplutonerna och sedan växelvis framryckning”. Metoden krävde dock mer splitterskydd och mörkerobservationsutrustning för att kunna vara framgångsrik. Att gå över till en ny metod med så kallade observationslinjer var ett måste minns Thomas Klinteberg: ”tanken med linjer innebar att observationsplatser m.m kunde om-

dirigeras både i sida och på djupet bakåt för att täcka upp de områden där fienden förväntades framrycka. Med andra ord, linjerna av oplatser borgade för att ingen slank igenom orapporterad. Oplatserna grupperades tidigt med djup och sedan rapporterades allt som passerade. Spaningskompaniet var alltså kvar i fiendeland när fienden passerade”.²¹ Den nya metoden med observationslinjer visade vara mycket framgångsrik och kompaniet genomförde med bravur vårens övningar såväl bataljonsövningar som slutövningen i maj 1982. Framför allt är det en episod från en bataljonsövning i Revinge våren 1982 som av olika anledningar bör uppmärksammas. Spaningskompaniet skulle under nattens mörka timmar fastställa en fientlig bataljons gruppering och en mycket svår uppgift gavs till en av kompaniets PBV-spaningsplutoner. Plutonchefen Ulf Krantz med vagnar skulle genomföra en mycket våghalsig framryckning genom den fientliga bataljonen och passera inte mindre än tre fientliga kompanier. Krantz minns händelsen: ”På Revinge under en bataljonsövning inästlade jag med plutonen för första gången genom ett stridsvagnskompani och två pansarskyttekompanier. Från Svarta Hål ända till Lavelund. Enda mörkerhjälpmedel var en bildförstärkare 1010, inte mycket att jämföra med dagens mörkerhjälpmedel. Innästlingen lyckades, vi fastställde fiendens gruppering och vår blå-gule ”skugga”, Hans-Olle Berg var lyrisk”. Även besättningen på Ulf Krantz PBV minns och vagnens förare Håkan Ekblad har ett klart minne av händelsen:

Jag minns speciellt en innästling som vi gjorde. Vi fixade till vagnarna så första vagnen som jag körde hade lamporna bak till den avskärmade belysningen tända, såg ut som två små röda prickar.

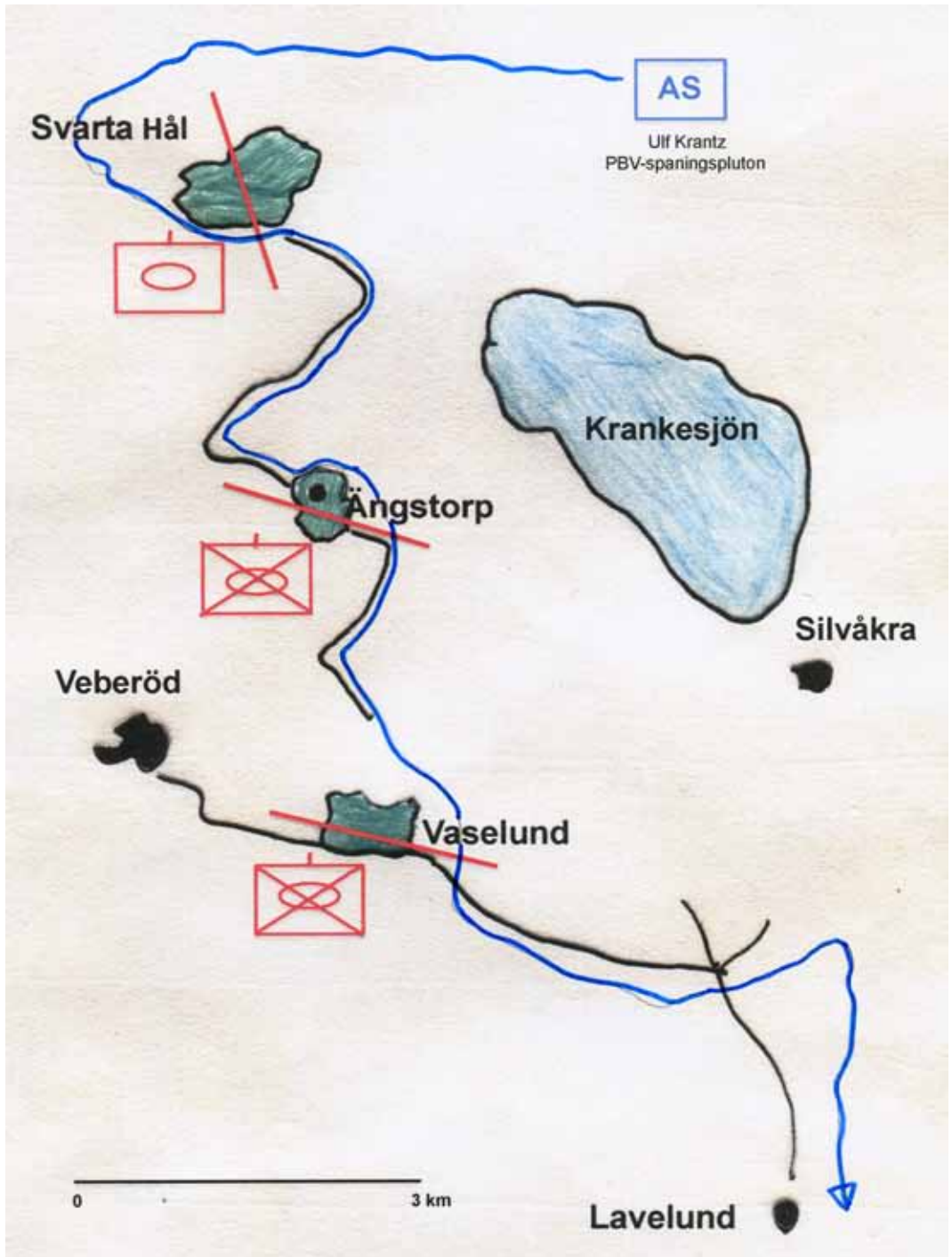
Samma sak på andra vagnen och tredje vagnen hade släckt belysning. Ingen belysning framåt.

Jag fick hjälp med navigeringen av Book, min skytt; som satt i tornet med en ljusförstärkare och varnade för hinder på vår väg. Vagnarna bakom följde de röda prickarna och uppdraget gick alldeles utmärkt...²²

Tre år efter grundutbildningen på hösten 1985 kallades 26.Pansarspaningskompaniet in för visa upp sig på en krigsförbandsövning. Spanings soldaterna var de samma som tidigare, men på chefsidan hade det skett en del förändringar. Ny kompanichef var Thomas Häggberg och på ena PBV-spaningsplutonen hade

Ulf Krantz, skicklig spanare och plutonchef på 26.Pansarspaningskompaniet 1982-1990.

Ulf Krantz innestlingsoperation i mars 1982.

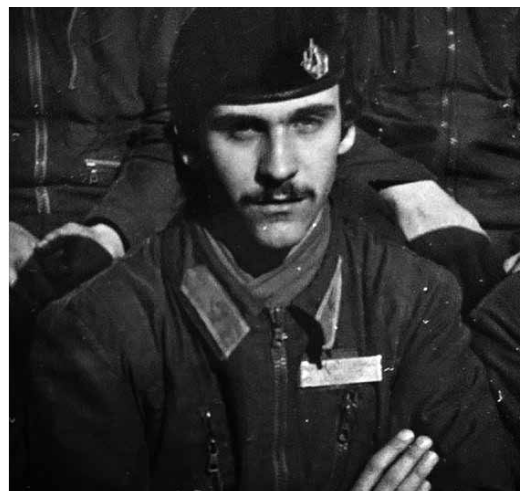

Legendariske kvartermästaren (SI 9) Anders Ante Svensson med sina logistikpojkar under GKÖ:n i maj 1982.

kaptenen Håkan Birger tagit över efter Lars-Stellan Jönsson. Lars-Stellan hade i sin tur blivit ställföreträdande kompanichef. Även på pansarvärnsplutonen hade det blivit en ny chef, reservlöjtnanten Mikael Fransson. Återigen hamnade spaningskompaniet på B-sidan när det drog ihop sig till slutövning i Revinge och fick som motståndare Bosse Ahlbergs repövande 1. Pansarbataljon. Kompanichefen Thomas Häggberg skriver i "Norrningen" i december 1985: "pansarspaningskompaniet deltog på B-sidan, där det skapades en mängd plutonsövningsmoment inom pansarspaningskompanis ram. Från sina nedgrävda oplatser inrapporterade bilspanarna alla fientliga rörelser och efter komplettering av spaningsgrupper till fots, så var bilden av fiendens grupperingar och verksamhet ganska så klar. Kaptén Håkan Birger och löjtnant Ulf Krantz lyckades också varsin natt innästla med sina PBV-spaningsplutoner rätt igenom fiendens grupperingar. PBV-besättningarna visade här sin kunighet i att framföra vagnen". Häggberg avslutade sitt skrivande om 26. Pansarspaningskompaniets KFÖ hösten 1985

med orden "har vi nått uppsatta mål? Svaret är JA. Tack alla på SI och alla andra som hjälpte till".

I juni 1988 genomförs övningen TORBORG (en särskild övning för brigadens befäl, en så kallad BRIGADSÖB) på regementet och vid denna övning lämnar Thomas Häggberg över kompanichefskapet till sin ställföreträdare kaptén Håkan Birger. Redan på denna SÖB börjar planer smidas av den nye kompanichefen och nu med tanke på att ett nytt spaningskompani skulle grundutbildas med start redan 1989. Framför allt var det chefsplaceringar på de olika plutonerna som skulle bestämmas och inte minst hur försöken skulle genomföras med den nya pansarspaningsorganisationen. Emellertid fick planeringsarbetet ganska snart lämnas över till en ny kompanichef. Håkan Birger skulle nämligen påbörja sin utbildning till major på Militärhögskolan i Stockholm och dessutom var han aktuell att efter genomgången skola tillträda som underrättelseofficer i

Håkan Ekblad var förare på plutonchefsvagnen AS under den berömda innästlingen i mars 1982.

Den berömda AS-fanan som bar alla spaningsso-ldaternas namnteckningar och var med 1982-1990. Tyvärr försvann fanan i samband med nedlägg-ningen av P 6 1994.

brigadstaben. Den nye kompanichefen var kapten Christian LARBÖL. En erfaren spanare, som i samband med att Kronobergs regemente (I 11) varslats om nedläggning, begärt att få bli överflyttad till P 6. Christian LARBÖL hade under sin tjänstgöring hos kronobergarna varit placerad på ett brigadspaningskompani som förflyttade sig med terrängbilar. Det var säkerligen en ny värld som I 11-kaptenen trädde in i när han kom till norringarnas pansarspanare. Unge Tore Skärhed blev hans ställföreträdare och på PBV-spaningsplutonerna fanns fortfarande den erfarne Ulf Krantz kvar medan den andre PBV-spaningsplutonen fått Peter Juhlin som chef. På de båda bilspaningsplutonerna fanns två duktiga och entusiastiska reservlöjtnanter som chefer, nämligen Robert Pedersen och Peter Jakobsson. Under grundutbildningen hade det tillkommit en del nymodigheter med tanke på att försöksverksamhet genomfördes. På PBV-spaningsplutonerna hade man på vagnarnas sido/lastluckor monterade kulsprutor för effektivare vagnstrid och på de båda bilspaningsplutonerna hade 903:orna utgått och ersatts med pv-pjäsbilar. Dessutom hade man på pv-pjäsbilens ”främre högra plats en kulspruta monterad för att möjliggöra effektivare

eldgivning vid fientlig sammanstöt i bilens färdriktning”.²³

Försöken med ny organisation och utbildningen av det nya kompaniet visade sig bli grunden till kanske ett av de bästa pansarspaningskompanierna som rullat i Norringbrigaden. När kompaniet var i slutet av sin grundutbildning och nästan längtade efter examensprovet

Övning Gripen, så inträffar av en olyckshändelse det som inte får hända. Under stridsskjutningarna i Ravlunda sker nämligen en olycka när en av pv-pjäsbilarna öppnar eld under en mörkerskjutning. Olyckshändelsen vid pv-pjäsbilen får ett tragiskt slut med

Hans Nilsson var ställföreträdande chef på 1. Pansarspaningsplutonen under Övning Gripen i maj 1990.

dödlig utgång och på frågan vilket som var det starkaste minnet från tiden vid 26. Pansarspaningskompaniet svarade Hans Nilsson:

Sista skjutveckan på Ravlunda innan det var dags för övning Gripen och sista mörkerskjutningen för hela kompaniet. Efter att båda PBV-spaningsplutonerna anfallit och tagit sina anfallsmål intill strandkanterna skulle bilspaningsplutonerna understödja PBV-spaningsplutonernas försvar av taget anfallsmål. Bilspaningsplutonerna sköt understöd och under denna sekvens förolyckades och omkom en av kompaniets soldater på CS. Jag minns krisarbetet som om det vore idag. Jag minns tårarna under kvällens krisinformationssamling och jag minns tårarna från hela spaningskompaniet under uppställningen på Regementets Dag och från fanvakten med Ulf Krantz och

Hans Nilsson i spetsen, speciellt nät tapto med trumpet spelades. Trots sorg, säkerhets- och skjututredningar genomförde vårt spaningskompani någon vecka senare övning Gripen med bravur...

Försöken med den nya organisationen och byte från ”skynke”-bilar till pv-pjäsbilar skulle visa vara en mycket bra förändring. Dessutom visade sig de påmonterade kulsprutorna på PBV:erna och pjäsbilarna vara till stor hjälp vid uppgiften att ”spana längs väg i brigadens anfallsriktning”. Under denna uppgift förekom det att spaningsplutonerna fick anfalla och slå en mindre fientlig styrka. Detta konststycke lyckades spaningskompaniet med eftersom man också utbildat plutonerna i att uppträda som pansarskytteförband när det gällde försvars- och anfallsstrid.²⁴ Övning Gripen avslutades för spaningskompaniets del på Revingefältet och blev rena uppvisningen i hur man skapar ett ”korrekt och aktuellt underrättelseläge” för brigadchefen.

Efter att Övning Gripen avslutats i maj 1990 skulle 26. Pansarspaningskompaniet överleva ytterligare två år, men alla förstod att slutet för kompaniet var uppenbart när riksdagsbeslutet i juni 1992 omtalade att P 6 och dess pansarbrigad skulle avvecklas. Kvar består dock för alltid intrycken av kompaniets skicklighet och sammanhållning. En sammanhållning som vagnchefen på en av PBV-spaningsplutonerna fortfarande minns det: ”Vi hade en fantastisk förbandsanda. Det var vi mot världen - SI ENSAM MEN STARK”.²⁵

Regementets Dag 1990. Fanvakten utgick ur 26. Pansarspaningskompaniet och i spetsen syns Ulf Krantz och Hans Nilsson.

-
- ¹ I november 1928 organiserades det första motoriserade spaningskompaniet i den amerikanska armén och tilldelades 1. US Cavalry Division.
Kompaniet, vars chef var kapten H G Holt, bestod av 278 man och innehöll bland annat sex medeltunga och 2 lätta pansarbilar.
  - ² ”Under strid bör stridsvagnsanfall ständigt förväntas. Oavbruten stridsvagnsspaning och pansarvärnsberedskap är därför nödvändig” Ur 1936 års ryska Fälttjänstreglemente för mekaniserade förbands uppträdande.
  - ³ ”Skydd mot pansartrupp underlättas genom långt framskjutna och planmässigt ordnad spaning. Pansarspaningspatruller framsändas längs vägar och stråk med uppgift att fastställa och rapportera framryckning av pansartrupp”. Ur Soldatinstruktion för pansartrupperna (1944 års upplaga).
  - ⁴ Norra Skånska regementets historia, del II, Kristianstad 1994, s.12
  - ⁵ Spaningsskvadronerna som ingick i våra fördelningar utbildades från 1956 vid K3 i Skövde och benämndes motoriserade spaningsskvadroner.
Dessa kompanier hade fyra plutoner som förflyttade sig med två 903:or och en 912:a.
  - ⁶ Hemligstämplad skrivelse från Arméstabens Organisationsavdelning (Ast/Org) den 5 juli 1961.
  - ⁷ Detta år framgår det också ganska tydligt av flera hemliga skrivelser från arméstaben att I 6 bör omorganiseras till pansarregemente och inte I 15 som varit pansarinfanteriregemente sedan 1949.

- ⁸ Överstelöjtnant Claes-Göran Andersson i mail till författaren 2010-09-04. Claes-Göran Andersson tjänstgjorde som kadettsergant på Södra Åsbos försöksspaningskompani under del av 1962.
- ⁹ Kompaniet deltar också i försök för att utvärdera hur den nya organisationen för pansarspaningskompani fungerar med tanke på införandet av en ny organisation för pansarbrigad, Pansarbrigad Org 63. Försöken genomfördes i trakten av Nymö, ett område som senare skulle bli en del av det kommande Pansarövningsfältet. Det bör dock tilläggas att norringarnas spaningskompani vid försöken i mars 1963 fortfarande inte hade några pansarbandvagnar att tillgå som kompaniet skulle varit tilldelade enligt organisationsförslaget. Om nu pansarspaningskompaniet skulle innehålla två plutoner utrustade med pansarbandvagnar, så infinner sig naturligtvis genast tanken hur man övade och utvärderade försöken. Dessa vagnar kom först att tillföras kompaniet när det kallades in för krigsförbandsövning ett år senare.
- ¹⁰ *"Utbildningsåret 1962-1963 hade regementet genomfört försök med så kallad pansarjägartjänst, men inga av de erfarenheter man då gjort överfördes i form av befälsplaceringar på Rönnebergs kompani"*. Överstelöjtnant Claes-Göran Andersson i mail till författaren 2009-07-26. Claes-Göran Andersson var en av de sex nya fänrikar som placerades som spaningsplutonchef på Rönnebergs kompani 1963.
- ¹¹ *"Min egen slutsats var – att välutbildade och motiverade soldater i viss mån kunde kompensera den obepansrade spaningstäten gentemot fiendens överlägsna materiel. Men att man helst borde avdela stridsfordon till spaningstäterna. Självt föreslog jag IKV 103, men blev snabbt nedtystad av mina "infanteriromantiska" kollegor. Spaning skulle vara starka soldater till fots (kanske på cykel) som bar mycket och smög omkring helst i mörker"*. Överstelöjtnant Claes-Göran Andersson i mail till författaren 2009-07-26
- ¹² Överstelöjtnant Bertil Kleberg i brev till författaren 1993-09-02.
- ¹³ *"Några dygn låg vi stilla som reserv vid Rugeröd och brigadstaben höll till i Agusa folkets park. Kompaniet bedömdes väl vara svårt att matcha i terräng utanför övningsfälten på grund av våra PBV-spaningsplutoner och lämpligt stora mål för oss. Ett pansarspaningskompanis huvuduppgift är ju att täcka in stor yta och huvudsakligen uppträda utanför vägarna"*. Överstelöjtnant Bertil Kleberg i brev till författaren 1993-09-02.
- ¹⁴ Överstelöjtnant Bertil Kleberg i brev till författaren 1993-09-02.
- ¹⁵ Göran Wemby hade tjänstgjort som lärare i pansarspaningstjänst för blivande reservofficerare vid kadettskolan (PKAS) i Enköping och även deltagit i arbetet med framtagande av nya reglementen för pansarspaningsförband.
- ¹⁶ Major Göran Wemby i mail till författaren 2010-08-12
- ¹⁷ Soldat och Teknik, 4/1975, s.12
- ¹⁸ *"1 okt kl.2355 utsätts kompaniet för ett eldöverfall varvid kompanichefen genom den mörka natten skrek ordern: "Håll vagnarna rena!!!"*. *Eldöverfallsstyrkan utgjordes av en pluton ur 26.Pansarspaningskompaniet. Utdrag ur 3.Stridsvagnskompaniets krigs dagbok fördd vid stabstroppen.*
- ¹⁹ Kompanikvartermästare var fänriken Ingemar Espelund och trosstroppchef var serganten Greger Hultén. Med flera års distans till dessa händelser på Revingefältet konstaterar Göran Wemby "att man ska ha klart för sig att på alla pansarförband hade vi yrkesbefäl som kompanikvartermästare medan Ingemar Espelund var värnpliktig fänrik som gått kadettskolan. Tillsammans utgjorde Ingemar och Greger ett fantastiskt skickligt "radarpar" som fixade allt oavsett hur bekymmersamt läget än var".
- ²⁰ Löjtnant Anders Ante Svensson i mail till författaren 2015-11-20
- ²¹ Överstelöjtnant Thoms af Klinteberg i mail till författaren 2015-10-28
- ²² Mail från Håkan Ekblad 2013-07-07
- ²³ Hans Nilsson i mail till författaren 2015-11-05. Hans Nilsson var sergeant och ställföreträdande plutonchef på 1.PBV-spaningplutonen under Övning Gripen i maj 1990.
- ²⁴ Ulf Krantz i mail till författaren 2015-11-05
- ²⁵ Hans Nilsson i mail till författaren 2015-11-05

RINKABY SKJUTFÄLT

Skjutfältet togs i bruk år 1900 av Wendes artilleriregemente. Man har kunnat läsa i Norringarnas årsböcker om aktiviteter på fältet, som skjutningar, stridsmoment, djurhållning, interneringsläger mm.

Lite mindre känt är de ”civila” verksamheterna som skedde runt flaggstångshöjden från 1920-talets början in till slutet av 1940-talet.

De två artiklarna nedan är delvis hämtade ur Wendes artilleriregementets historia 1794-1994 och Kristianstads golfklubb 1924-1964, minnesskrift.

KAPPLÖPNINGSBANAN

Hasse Hansson, Wendes mest framgångsrika ryttare väckte 1933 ett förslag om ett ”kapplöpningsbolag”. Nils-Erik Rydén var den som förverkligade förslaget. Man följde Hasse Hanssons råd att ”ta ut några ädla och sunda stamhästar, träna de gemensamt och tillsammans svara för ekonomin såsom de redan gör på Skånska Husarerna”

På Rydéns initiativ byggdes den nya, för sin utmärkta markbeskaffenhet berömda kapplöpningsbanan i Rinkaby. Banan anlades söder om ”Flaggstångshöjden” och bestod av en 1800 meter lång bana utformad som en åtta, ett antal hinder utgjordes av jordvallar och häckar. I anslutning till åskådarplassen fanns en totalisator och ett våghus.

I Svenska Dagbladet den 8/8 1938 läser man ”Vill man se steeplechaseridning* i sin bästa och genuinaste form burens av friskaste och entusiastiskaste viljor, då

skall man fara till Kristianstad.....Hinderna på deras steeplechasebana äro bastanta. Ulriksdal, Köpenhamns och Jägersros äro ganska salongsbetonade jämförda med Rinkabys.”

Andra världskrigets första år innebar ett avbrott för den militära kapplöpningsporten och sålunda också för Kapplöpningsbolaget. 1943 återupptog några yngre officerare verksamheten men säsongen 1948 blev Kapplöpningsbolagets sista.

*Steeplechase är en form av galoppsport. Hästarna rids på ovala banor av jockeys men i motsats till traditionella galopplopp hoppar man även hinder på banan, oftast breda häckar som går från kant till kant eller djupa diken.

GOLFBANAN

Våren 1924 hade friherre Otto Palmstierna som var en entusiastisk golfspelare börjat verka för bildandet av en golfklubb i Kristianstad. Den 8 juni hade så många anmält intresse att ett konstituerande sammanträde kunde äga rum på Rinkaby skjutfält, där Kungl. Wendes artilleriregemente gratis upplåtit mark. De närvarande, sju herrar och två damer beslöt att bilda Kristianstads Golfklubb (KGK). I första styrelsen valdes till ordförande dåvarande regementschef vid Wendes, överste Lennart Lilliehöök, även han en ivrig golfspelare, vid mötet valdes också vice ordförande, sekreterare och skattmästare.

En bana hade redan stakats ut och förevisades. Den började med tre hål runt den så kallade ”Flaggstångshöjden”,

därifrån sträckte den sig i sydostlig riktning ner mot och över Rörbacken. Tillbaka till utgångspunkten ledde ett 880! meter långt tionde hål. Följande år ersattes detta maratonhål mot tre kortare och man fick en lång "runda" om 12 och en kort om 6 hål.

Gräset på fairways hölls efter av betande djur, greenerna inhägnades, tillfördes jord och besåddes.

Nästan allt arbete utfördes till en början av medlemmarna själva.

Banan var enligt nutida krav ytterst primitiv och man kan ana sig till svårigheterna då i de första lokala reglerna påpekades "endast boll i projektilhål får lyftas och droppas utan plikt" i kreatur och traktorspår spelades bollen som den låg.

Första året fick klubben 38 medlemmar och 11 månadstävlingar genomfördes, högsta handicap för herrar var -25 och -30 för damer. Golfförbundets regler antogs 1926 och handicapen placerades i en stigande skala, för herrar -46 och -54 för damer, från 1930 höjdes maxhandicapen till -60 för alla.

Inträdesavgiften var 10 kronor, årsavgiften för herrar 20 kronor och för dam 10 kronor. För att stimulera ökad anslutning slopades inträdesavgiften 1928. Först 1927 anställdes en permanent "greenkeeper" och 1930 inköptes en greenklippare från England. I månadstävlingarna under Rin-

kabyperioden fick prispengarna i klass I inte överstiga 4,50 och i klass II 3,50.

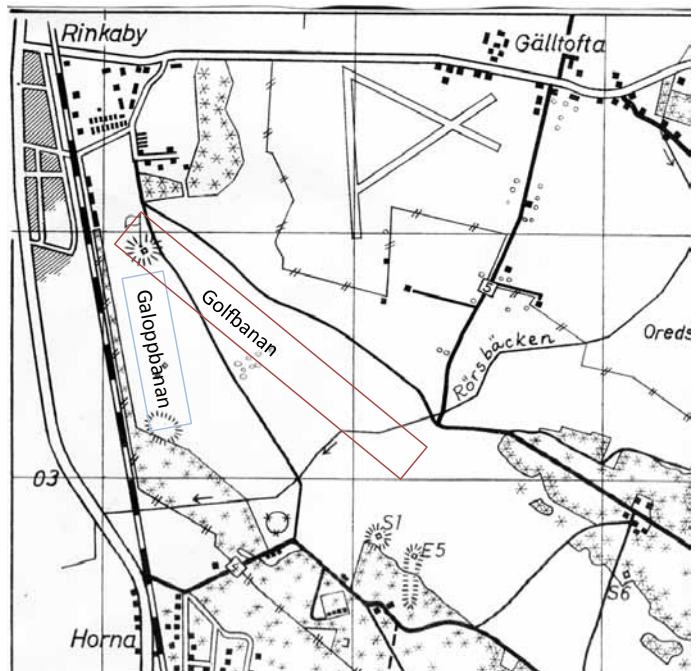
Tid efter annan framfördes förslag att ett klubbhus skulle byggas, men de avvisades konsekvent under hänvisning till klubbens ringa resurser och att man vid skyfall kunde ta skydd i en skjutfältsbunker.

Redan i mitten av 1930-talet insåg man att tillgänglighet för klubbens verksamhet inte motsvarade anspråken och 1937 tillsattes en kommitté med uppgiften att söka en plats för en 9-hålsbana. Arbetena för detta påskyndades vid beredskapsinkallelserna i april 1940.

Banan på Rinkaby omfattade i sitt slutliga skick 6 st bogey-fem-hål, 4 st bogey-fyra-hål, 8 st bogey-tre-hål.

Den 21 september 1941 tävlade klubben för sista gången på Rinkabybanan.

Peter Ranvert

Verksamheten 2016

16 april Årsmöte

Årsmötesförhandlingar, lätt måltid, föredrag mm.

19 Maj Besök hos Södra skåningarna

Vi får veta vad som hänt på P 7 såväl i Ystad som på Revingehed, kan bli en spännande utflykt.

12 oktober Höstmöte

Vi kommer att testa ny modell, samling och måltid kl 1300 följt av föredrag och eftermiddagskaffe.

dec Vesper

Datum ej fastställt.

15 dec Julmöte

Traditionellt julfirande på Soldathemmet.

Kallelser kommer i vanlig ordning, glöm inte att kolla hemsidan då och då. *Tiderna preliminära – beslut på årsmötet.*

Nu laddar vi om.....

Våra vänner **Södra skåningarna** har bjudit in till träff torsdagen den 19 maj kl 0900 i Ystad. Efter olika aktiviteter i Ystad förflyttar vi oss till Revingehed där vi får lunch och vidare information.

Preliminär plan: Anmälan senast 1 maj, blir vi tillräckligt många blir det buss från Sommarlust 0730 annars fyller vi några bilar från samma plats.

ARTILLERIMUSEET

Kristianstad

Museet för svenska artillerisystemet från 1790–ca 2000 samt specialutställningar

**Öppettider: se hemsida www.artillerimuseet.se
Beläget 500 m söder N Åsums kyrka, skylt Museum**

Nytt om Norringarna

50 ÅR

01-22 Gustaf Dufberg
02-23 Peter Österlind-Olsson
03-04 Per Jörgen Olsson
03-10 Peter Larsson
03-15 Ronny Agrell-Kronkvist
03-18 Joachim Fryklund
04-02 Sven-Erik Olsson
06-16 Sylve Svensson
07-21 Arne Norlander
07-26 Pär Hansson
08-15 Sven Lundh
08-31 Magnus Olsson
09-15 Magnus Andersen
09-28 Tomas Malm
10-22 Gun Bylund
11-05 Michael Lennartsson
12-27 Jonas Persson

60 ÅR

01-08 Christina Hultin/Treutiger
02-05 Jerker Westdahl
02-05 Mats-Erik Nilsson
04-26 Jerry Eklund
04-28 Ulf Krantz
05-13 Kjell Wängelin
05-17 Mats Dahlstrand
06-11 Lars-Bruno Gustavsson
07-07 Laszio Badics
08-14 Fred Stenudd
09-18 Mats Lindell
10-19 Benny Hjalmarsson
11-06 Tony Stigsson
11-28 Mats Ström
12-16 Eva Nevin
12-21 Anders Rindvik

70 ÅR

01-05 Allan Wikander

01-20 Karin Appelqvist
02-04 Margaretha Hansson
03-06 Jan Anders Johnsson
03-13 Karl-Åke Jönsson
03-21 Åke Wessberg
04-02 Margaretha Paulsson
04-02 Lave Göransson
04-15 Johan Nilsson
04-17 Karl-Gustav Karlsson
04-18 Hans Arne Carlsson
06-08 Ingrid Albertsson
06-11 Jörgen Lund
06-21 Jan Andersson
06-21 Jan Lindborg
07-07 Sven Eskilsson
07-21 Tomas Lindgreen
08-01 Hans Björkman
08-05 Ingrid Nordh
08-22 Roland Larsson
09-02 Ulla-Britt Forsberg
09-21 Christer Jönsson
09-27 Tommy Stjernqvist
11-22 Gunilla Bergqvist
11-23 Tommy Ericsson
11-24 Lars-Göran Nilsson
12-17 Lars Erik Johansson

75 ÅR

01-26 Yngve Sandström
02-19 Alf Borgström
03-22 Hans Egelborg
03-24 Kjell Gustafsson
04-05 Agne Petersson
04-22 Gun Nilsson
04-24 Göran Brobeck
05-13 Åke Petersson
05-21 Gunnel Bojs
06-08 Sten Ekstrand
06-20 Ulf Gustafsson
08-01 Bengt Göransson

08-09 Rolf Olsson
08-29 Kjell-Åke Jönsson
09-24 Ulla von Rosen
09-26 Leif Jönsson
09-26 Thore Kull
09-27 Kjell Jönsson
09-27 Anders Bojs
09-27 Per-Olof Bolestam
09-29 Hayo Hirsch
10-04 Jan Jönsson
10-30 Bo Karlsson
12-02 Siv Ädel

80 ÅR

01-23 Gösta Johnsson
02-14 Bengt Clausen
02-22 Gilbert Mossberg
03-07 Greta Lilja
03-30 Stellan Hellberg
04-02 Ulla Nilsson
04-19 Curt Johnsson
06-06 Arne Bengtsson
06-13 Åke Bengtsson
06-18 Birgitta Magnusson
06-19 Lennart Persson
07-03 Jan-Erik Back
07-06 Maj-Britt Sehlin
07-07 Hans Axelsson
07-16 Ann Malmqvist
07-18 Eivor Petersson
08-01 Marianne Andersson
08-14 Bengt Thulin
08-21 Lennart Lannerbäck
08-22 Ingrid Kleberg
09-01 Boo Holmberg
09-10 Jörgen Persson
09-18 Ingegärd Elofsson
10-08 Lennart Ohlsson
10-22 Gert Larsson
12-31 Rolf Tinder

85 ÅR

01-06 Sven Ahlstedt
01-15 Arne Larsson

01-19 Bengt Lindqvist
01-23 Ingvar Persson
02-06 Lennart Englund
03-02 Bodil Björk
03-13 Sten Persson
03-23 Elsie Fridlund
03-25 Börje Karlstedt
03-31 Erik Larsson
04-05 Lars Wemming
05-05 Siv Lundell
07-05 Ingmar Nordström
07-07 Gösta Svendenius
07-12 Åke Olsson
07-25 Lars-Erik Widman
07-30 Per-Åke Fredlund
08-04 Carl-Gösta Avenstam
08-19 Christina Engström
09-08 Göte Persson
09-20 Olle Wannehag
09-25 Per-Olof Hallqvist
09-29 Marianne Möller
10-09 Ingmar Björnsson
12-05 Bo Hellström
12-09 Lars Möller

90 ÅR

02-11 Karl Axel Leonartsson
03-11 Ann-Britt Erdling
05-29 Ove Berndtsson
06-05 Stig Björk
08-08 Marianne Karlsson
09-12 Rolf Olsson
10-07 Karl Glemark
11-25 Elsy Nissen
12-07 Kjell-Åke Löfgren
12-19 Kerstin Wilhelmsson

95 ÅR

08-04 Ingemar Lundquist
11-09 Margit Dragg

TIDNINGSFONDEN

Ännu ett år har vi glädjen att redovisa en lång lista av ädla givare. ETT STORT TACK TILL ER ALLA. Tack vare Edra bidrag har ni nu denna årsskrift i Er hand. De influtna bidragen, stora som små, redovisas här i den ordning de influtit under tiden 2014-11-01 -- 2015-10-31.

Lars Stellan Jönsson Hanaskog, Bengt Clausen Helsingborg, Per Svensson Bankeryd, Christina Engström Åhus, Lars Bohman Tollarp, Bertil Svensson Osby, Bengt Thulin Brösarp, Åke Rosberg Hörby, Gunnel Malm Tollarp, Bo Bengtsson Åhus, Göran Brobeck Kristianstad, Göran Larsson Lund, Bo Huldt Stockholm, Lars-Erik Josefsson Bjärnum, Rolf Norman Kristianstad, Lars-Olof Rubin Kristianstad, Kaj Lodin Halmstad, Margaretha Hansson Kristianstad, Clas Dahlqvist Kristianstad, Greta Andersson Kristianstad, Lars-Henning Persson Kristianstad, Lars-Erik Olofsson Vinslöv, Gun Nilsson Malmö, Göte Persson Kristianstad, Håkan Birger Malmö, Sture Stark Kristianstad, Sylve Svensson Tyringe, Leif Almquist Enköping, Åke Johansson Åhus, Britt-Marie Eriksson Kristianstad, Sven Månsson Kristianstad, Anders Wilinger Blentarp, Uno Petersson Bromölla, Anders Sifvertsson Gusum, Kent Åkesson Färlöv, Christer Berglund Uppsala, Roland Persson Bromölla, Thomas Engström Kristianstad, Carl-Johan Nilsson Åhus, Tommy Höppner Bromölla, Alf Jonasson Hässleholm, Åke Svensson Kristianstad, Ann-Britt och Magnus Ugge Hässleholm,

Kaj Klemark Kungsbacka, Mikael Johansson Lerberget, Stig Engvall Stockholm, Lars Bohman Tollarp, Lars Stellan Jönsson Hanaskog, Bo Olsson Halmstad, Lars Eric Johansson Påarp, Hans Sjunnesson Kristianstad, Kjell Jönsson Helsingborg, Per-Olof Hallqvist Lund, Marie Louise Colliander Kristianstad, Carl Bertil Eiman Helsingborg, Bengt Kittel Sundbyberg, Bo Karlsson Ljungbyhed, Bo Lundh Tormentorp, Arne och Inga Bengtsson Oxie, Johan Nilsson Vinslöv, Bengt Mohlin Tollarp, Ernie Elofsson Vinslöv, Torgny Bergstrand Helsingborg, Mats Ström Hammenhög, Thore Skärhed Kristianstad, Christer Mjömark Sölvesborg, Mats-Erik Nilsson Knislinge, Jonas Joelsson Borrby, Bengt Lundquist Kristianstad, Ingrid och Lennart Olsson Kristianstad, Gert Larsson Ängelholm, Leif Hallberg Vellinge, Margaretha och Håkan Waernulf Åhus, Kars Erik Malmberg Helsingborg, Sven Giselsson Ronneby, Hayo Hirsch Karlshamn, Gilbert Mossberg Skene, Åke Rosberg Hörby, Lennart Nordblad Åhus, Lars Erlandsson Uppsala, Arne Jönsson Årsta, Kjell Gustafsson Malmö, Per Malmrup Råå, Rune Johansson Bromölla, Per Wickström Lund, Ulla Johansson Kristianstad, Henry Barholt Farsta, Bertil Svensson Osby, Lisbeth Ask Lund, Rolf Olson Hjärup, Christer Nyhlén Kristianstad, Per-Olof Malmsten Fjälkinge, Peter Larsson Stockholm, Ingvar Hansson Huddinge, Göran Jeppsson Klågerup, Pär Gunnar Nordgren Kristianstad, Gunnar Neymark Kristianstad, Ragnhild och Jan

Bergström Brösarp, Lennart Renbjer Spånga, Lars-Henning Persson Kristianstad, Ingalill och Kent Rosquist Sösdala, Sten Ekstrand Häljarp, Ronnie Åbrandt Kristianstad, Birgit och Sven Almén Kallmar, Torsten Brandt Kristianstad, Carl Lindholm Simrishamn, Ulla och Lennart Persson Färlöv, Jan Brandborn Borlänge, Mats Johnsson Vinslöv, Bo Jönsson Kristianstad, Rolf Kronbeck Ängelholm, Gunilla Bergqvist Kristianstad, Ulla och Jan Nilsson Kristianstad, Åke Wessberg Kristianstad, Bengt Thulin Brösarp, Boo Nilsson Åhus, Åke Ingelmo Älta, Bo Hellström Markaryd, Hans Arne Carlsson Osby, Karl Rosenqvist Malmö, Tore Liljegren Åkersberga, Nils Göransson Sölvesborg, Roy Alnebeck Åhus, Lars-Erik Widman Linköping, Bengt Lindqvist Helsingborg, Ingmar Björnsson Täby, Lars-Henning Strand Broby, Anders Fjelnker Åhus, Ove Månsson Vittsjö, Karl Gustav Engkvist Bjärnum, Ingrid och Kjell Svensson Åhus, Namnlös 26/1, Lars Wemming Kristianstad, Göran Flyckt Åhus, Arne Berntsson Kristianstad, Sven-Erik Olsson Kristianstad, Peter Karlsson Kristianstad, Bengt Lönnblad Gustavsberg, Namnlös 27/1, Åke Bengtsson Kristianstad, Kjell Hyllander Vinslöv, Bo-Göran Strandfjäll Trelleborg, familjen Hans Truedsson Råå, Jörgen Persson Vaxholm, Ingmar Nordström, Växjö, Bertil Westergren Kristianstad, Lennart Larsson Bräkne Hoby, Britt Ekstrand Fjälkinge, Jan-Tore Ståhl Höllviken, Margaretha Hansson Kristianstad, Karl Glemark Kristianstad, Gösta Svendenius Älvsjö, Göran Brobeck Kristianstad, Rolf Norrman Kristianstad, Bertil Andersson Tyringe, Jan Jonsson Färlöv, Åke Knutsson Tollarp,

Ulf Larewall Simrishamn, Jan Sjö Dahl Rydebäck, Jan Jönsson Rydebäck, Lena och Evert Friberg Kristianstad, Ulf Krantz Kristianstad, Anders Jönsson Kristianstad, Harry Thomasson Markaryd, Carl-Fredrik Glimberg Kristianstad, Lennart Nilsson Skövde, Carl Lindholm Simrishamn, Elsie Fridlundh Åhus, Kerstin Larsson Vinslöv, Barbara Westrup Åhus, Greta Andersson Kristianstad, Ingemar Lundquist Kristianstad, Christer Lundh Stockholm, Kerstin Wilhelmsson Färlöv, Ulla von Rosen Kristianstad, Marianne Stenberg Kristianstad, Kjell-Åke Jönsson Helsingborg, Lars Svensson Kristianstad, Gunni Andersson Kristianstad, Ola Hallberg Vellinge, Ewy och Lennart Junehagen Tyringe, Maria och Olle Karlstedt Kristianstad, Ingemar Brostedt Malmö, Roland Appelqvist Kristianstad, Bo Lönnblad Vällingby, Gösta Avenstam och Britt Sanne Uddevalla, Sten Kronzell Rydebäck, Karin Andersson Kristianstad, Ewa och Bertil Håkansson Åhus, Tommy Eriksson Kristianstad, May-Inger Bidsell Kristianstad, Rolf Norrman Kristianstad, Bertil Andersson Tyringe, Knut Ottosson Starfelt Ängelholm, Lennart Lannerbäck Eskilstuna, Hans Egelborg Falsterbo, Åke Ingelmo Älta, Roland Appelqvist Kristianstad, Lennart Renbjer Spånga, Peter Ranvert Kristianstad, Sven-Erik Olsson Kristianstad, Nils-Arne Bidsell Kristianstad, Gull-Marie Adméus och Stellan Hellberg Kristianstad, Lars Åkesson Karlskrona, Åke Ingelmo Älta, Britt-Marie Lindau Kristianstad, Åke Ingelmo Älta, Roland Appelqvist Kristianstad, Kjell Bengtsson Kristianstad, Kurt Nilsson Västervik, Bo Steen Halmstad, Anders Sifvertsson Åkersberga, Knut Björkenstam Stockholm, Per-

Olof Hallqvist Lund, Gunilla och Jan Appelqvist Åhus, Jan-Erik Ljunggren Hässleholm, Ann-Marith och Jan Andersson Kristianstad, Lars Erik Svensson Kristianstad, Christer Voelkerling Göteborg, Ulla och Lennart Persson Färlöv, Leif Persson Bandhagen, Torgny Bergstrand Helsingborg, Namnlös 1/10, Christer Nyhlén Kristianstad, Thomas Engström Kristianstad, Anders Wilinger Blentarp, Kent Helgesson Enköping, Per Appelqvist Bälinge, Johan Kinberg Rydebäck, Thore Skärhed Kristianstad, Boo Nelsson Åhus, Mats-Erik Nilsson Knislinge, Mats Dahlstrand Klippan, Ingmar Nordström Växjö, Jan-Axel Thomelius Söderköping, Per-Lennart Karlsson Visby, Per Åke Fredlund Sösdala, Henry Barholt Farsta, Per-Olof Malmsten Fjälkinge, Lars Erik Johansson Påarp, Rune Johansson Bromölla, Hans Egelborg Falsterbo, Carl-Fredrik Glimberg Tollarp, Alf Jonasson Hässleholm, Bertil Ingelsson Upplands Väsby, Sture Stark Kristianstad, Eric Rittbo Hörby, Carl-Bertil Eiman Helsingborg, Ronnie Åbrandt Kristianstad, Elisabeth AskLund, Marianne Karlsson Karlshamn, Börje Nilsson Kävlinge, Arne Jönsson Årsta, Christina Engström Åhus, Lars-Erik Widman Linköping, Jan-Tore Ståhl Höllviken, Stig Engvall Stockholm, Agneta Eriksson och Stig Avenstam Fjälkinge, Jan Lundahl Kristianstad, Kjell-Åke Jönsson Helsingborg, Bertil och Ingrid Kleberg Kristianstad, Tore Liljegren Åkersberga, Bo Hellström Markaryd, NAMNLÖS 21/10, Anders Jönsson Kristianstad, Yvonne och Leif-Åke Nilsson Åhus, Uno Petersson Bromölla, Bengt Lindqvist Helsingborg, Carl-Johan Nilsson Åhus, Barbara Westrup Åhus, Karl Rosenqvist Malmö, Inge-

mar Lundquist Kristianstad, Göran Jeppsson Klågerup, Gösta Avenstam Uddevalla, Kent Åkesson Färlöv, Hans Lewicki Bunkeflostrand, Jan Brandborn Borlänge, Lars Wemming Kristianstad, Jonny Oddstig Åhus, Rolf Nordholm Genarp, Lars Bohman Tollarp, Bengt Kittel Sundbyberg, Bo Karlsson Ljungbyhed, Kerstin och Sven Gustafsson Kristianstad, Ulla von Rosen Kristianstad, Åke Svensson Kristianstad, Lars Erlandsson Uppsala, Ingmar Björnsson Täby, NAMNLÖS 28/10, Marie Louise Colliander Kristianstad, Kerstin Wilhelmsson Färlöv, Gunnel Bojs Kristianstad, Ingrid och Lennart Olsson Kristianstad, Gilbert Mossberg Skene, Karl-Erik Brundin Åhus, Åke Bengtsson Kristianstad, Göran Brobeck Kristianstad, Leif-Inge Nordström Tollarp, Östen Johansson Kristianstad, Tommy Höppner Bromölla, Lars Svensson Kristianstad, Leif Dahlqvist Åhus, Hayo Hirsch Karlshamn, Göran C Lilja Kristianstad, Gert Larsson Ängelholm, Britt Ekstrand Fjälkinge, Inger och Bertil Larsson Kristianstad, Kaj Klemark Kungsbacka, Mats-Olof Ström Hammehög, Margaretha Hansson Kristianstad, Leif Hallberg Vellinge, Jan-Erik Ljunggren Hässleholm, Lars Björck Kristianstad, Rolf Norrman Kristianstad, Ewa och Bertil Håkanson, Per-Åke Anderberg Åhus, Peter Jönsson Eslöv, Göran Larsson Lund, Viveca Fjelkner Åhus, Lars Hultberg Råå, Gun Nilsson Malmö, Leif Nilsson Fjälkinge, Lennart Nilsson Skövde, Knut Ottosson Starfelt Ängelholm, Åke Knutsson Tollarp, Kjell Wängelin Täby, John Erik Johansson Åhus, Peter Karlsson Kristianstad.

Innehåll

X	3
X	5
X	6
X	8
X	11
X	19
X	20
X	24
X	28
X	30
X	31
X	32
X	33
X	36
X	41
X	55
X	57
X	62
X	65
X	71
X	72
X	79
X	81
X	85
X	86

Vi har inga aktieägare. Allt vi gör,
gör vi för våra kunder.

Välkommen till en kundägd bank.

Boka rådgivning

lansforsakringar.se

Kristianstad: 044-19 62 00
Hässleholm: 0451-489 00
Bromölla: 0456-64 74 00

 Länsförsäkringar
Göinge-Kristianstad
Bank & Försäkring

Dags att ge tillbaka?

Då är Sparbanken Skåne ett bra val.

Som kund är du med och bidrar till att utveckla samhället, förverkliga idéer och hjälpa människor att växa. Genom att låta delar av vinsten gå till lokala projekt inom idrott, kultur, utbildning och näringsliv bidrar vi till att skapa framtidstro där du bor. Välkommen in till hela Skånes sparbank.

Läs mer om oss på sparbankenskane.se

Sparbanken
Skåne

GULDSMED ROLF NILSSON

efterträdare etablerad 1900

Vi trycker små och stora upplagor, tidskrifter och informationsblad. Vi står gärna till förfogande som Er totalleverantör. Det vi själva inte kan trycka eller producera ordnar vi genom vårt stora nätverk.

Grunden till ett långvarigt samarbete tror vi är

- Bra kvalitet
- Rimliga priser
- Lyhörd inställning
- Flexibilitet

Flexibilitet är vår styrka

GL tryck
i Kristianstad AB

Fäladsgatan 4, 291 59 Kristianstad
Tel 044-10 0777 • Fax 044-21 2200
hm@gl-tryck.se • www.gl-tryck.com